

**DAHİLDE İŞLEME REJİMİ, REJİM UYGULAMALARI,
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Projesi
Maliye Anabilim Dalı
Vergi Hukuku ve Vergi Uygulamaları Yüksek Lisans Programı**

Didem YALÇINKAYA

Danışman: Prof. Dr. Ersan ÖZ

Haziran 2019

DENİZLİ

YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ ONAY FORMU

Maliye Anabilim Dalı, Vergi Hukuku ve Vergi Uygulamaları Tezsiz Yüksek Lisans öğrencisi Didem YALÇINKAYA tarafından Prof. Dr. Ersan ÖZ yönetiminde hazırlanan **“DAHİLDE İŞLEME REJİMİ, REJİM UYGULAMALARI, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ”** başlıklı dönem projesi 11/01/2019 tarihinde yapılan başvuruda başarılı bulunmuş ve Dönem Projesi olarak kabul edilmiştir.

.....

Danışman: Prof. Dr. Ersan ÖZ

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
.....tarih vesayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet BARDAKÇI

Enstitü Müdürü

Bu dönem projesinin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Öğrenci Adı Soyadı: Didem YALÇINKAYA

ÖNSÖZ

Türkiye’de Gümrük Birliği süreci ile birlikte uygulama alanı bulan ve Dış Ticaret politikalarında ihracatı teşvik kapsamında karşımıza çıkan Dahilde İşleme Rejimi firmalarımız tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Dahilde İşleme Rejimi ihracatla uğraşan firmaların uluslar arası pazarda dünya piyasa fiyatlarıyla hammaddeye ulaşarak rekabet gücünü arttırmalarına olanak sağlamasıyla oldukça avantajlı görünmesine karşın, dikkatli hesap yapılmadığında, prosedürlere uyulmadığında ciddi cezai yaptırımları da olan dikkatli takip gerektiren bir uygulamadır. Bu çalışmamızda “Dahilde İşleme Rejimi: Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konusu ele alınmıştır. Bu konu üzerinde çalışmaya sevk eden danışmanım Sayın Prof. Dr. Ersan ÖZ’e gösterdiği ilgiden ve yapmış olduğu yönlendirmelerden ötürü teşekkür ederim.

ÖZET

DAHİLDE İŞLEME REJİMİ, REJİM UYGULAMALARI, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YALÇINKAYA, Didem

Dönem Projesi

Maliye ABD

Vergi Hukuku ve Vergi Uygulamaları Tezsiz İ.Ö. Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ersan ÖZ

Haziran 2019, ix + 58 Sayfa

Türkiye, ihracatı arttırma ve geliştirme yolunda uygulamış olduğu nakit teşvik sistemini faaliyetin desteklenmesi şeklinde düzenleyerek, 01.01.1996 tarihi itibariye Dahilde İşleme Rejimi kapsamındaki teşvik sistemine dönüştürmüştür. Dahilde İşleme Rejimi; imalat sektöründe çalışan firmaların küreselleşmiş ekonomi içindeki rekabet gücünü arttırmak, pazardaki paylarını genişletmek ve ürün yelpazesini arttırmak amacıyla, hammadde girdilerini dünya piyasası fiyatlarından temin edilmesi amacıyla yürütülen bir teşviktir türüdür. Ancak, elbette ki teşvik dahilindeki vergisel avantajlar ithal edilmiş eşyanın kullanılarak ihraç edilmesiyle mümkün olmaktadır. Dahilde İşleme Rejimi kendi arasında ikiye ayrılarak Dahilde İşleme İzin Belgesi ve Dahilde İşleme İzni şeklinde sistem içerisinde aktif rol alır. Ekonominin her alanında olduğu gibi her ne kadar ihracatı arttırmak gibi iyi bir hedefle yola çıkılmış olsa da yurt içi Pazar ele alındığında avantajlarının yanında dezavantajları da ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, AB mevzuatlarına uyum çerçevesinde yeniden şekillenen teşvik sisteminin sonucu olan Dahilde İşleme Rejimi, AB'deki uygulaması ve Türkiye'deki uygulaması arasında farklılıklar gösterir. Türkiye'deki mevzuatın yeterince açık ifadelerle yurtiçi pazarını korumaması en belirgin fark olarak gösterilebilir. Son olarak da, Dahilde İşleme Rejiminden yararlanmak isteyen firmaların, mevcut avantajlardan faydalanabilmeleri için uymaları gerek sorumlulukları vardır. Firmaların teşviklerde yapmış oldukları hatalar yada ihlallerin sonucu olarak uygulanan cezai yaptırımlar teşvik amaçlı ortaya koyulan sistemin en olumlu şekilde ilerlemesini sağlamak amaçlıdır. Mevcut sistem içerisinde oluşan, firmalar açısından sorun olabilecek durumlar oluşsa da sistemin ilerleyişinde ciddi sorun teşkil etmemekle birlikte düzelebilecek durumlardı.

ANAHTAR KELİMELEER: Dahilde İşleme Rejimi, İthalat, İhracat, Dahilde İşleme İzin Belgesi, Dahilde İşleme İzni

ABSTRACT**INTERNAL PROCESSING REGIME, IMPLEMENTATION of THE REGIME,
PROBLEMS and SOLUTION PROPOSALS**

YALÇINKAYA, Didem

Master Project

Department of Public Finance

Tax Law and Taxation Program

Advisor of Project: Prof. Dr. Ersan ÖZ

June 2019, ix + 58 Pages

Cash Incentive System which had been applied regarding increasing and improving of exportation was regulated into supporting the action and it was converted as “Incentive System under Internal Processing Regime” in 01.01.1996 at Turkey. Internal Processing Regime is an incentive type for increasing competitiveness of the manufacturing companies in global economy, improving market share and product variety, supplying of raw material inputs from global market prices. However, the tax advantages under this incentive is possible on the condition of imported goods must be obtained via exported goods. Internal Processing Regime is divided into two subject; Internal Processing Permit Document and Internal Processing Permit and it takes an active role in the system. Even though the main aim of this regime is increasing exportation, as bona fides like every field of economics; the disadvantages can reveal as well as advantages considering domestic market. On the other hand; Internal Processing Regime is an outcome of re-organized incentive system according to EU regulations and there are differences between implementations in Turkey and implementations in EU. The uncertain parts of legislation -which doesn't protect the domestic market- in Turkey can be taken as the distinctive difference. As the last thing, there are some responsibilities for the companies which wish to take benefit from the Internal Processing Regime. Penal sanctions -which is implemented to companies for their mistakes or violations in the incentives- are for processing of the incentive system in the most positive way. Even though there are some situations as problems to the companies in the present system, these problems are not so serious to process the system and they can be fixed.

Key Words: Internal Processing Regime, Import, Export, Internal Processing Permit Document, Internal Processing Permit

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ ONAY FORMU	ii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVDE DAHİLDE İŞLEME REJİMİ

1.1.Dahilde İşleme Rejimi	3
1.1.1. Dahilde İşleme Rejiminin Tanımı.....	3
1.1.2. Dahilde İşleme Rejiminden Yararlanma Koşulları	8
1.1.3. Dahilde İşleme Rejiminin İşleyişi.....	9
1.1.4. Dahilde İşleme Rejiminin Avantajları ve Dezavantajları	10
1.1.5. Dahilde İşleme Rejiminin Ekonomik Etkileri.....	12
1.1.6. Türkiye’de Ortaya Çıkışı ve Gerekliliği	13
1.1.7. Türkiye’de Dahilde İşleme Rejimi Uygulamalarının Sonuçları	15
1.1.8. Avrupa Birliği ile Türkiye Uygulamaları ve Farkları	15
1.1.9. İthalat ve İhracatta Yıllara Göre Ekonomik Veriler.....	16
1.2.Dahilde İşleme Rejimi Tedbir Sistemleri.....	20
1.2.1. Şartlı Muafiyet Sistemi	20
1.2.1.1. Eşdeğer Eşya Kullanımı.....	21
1.2.1.2. Yurtiçi Alımlar	23
1.2.2. Geri Ödeme Sistemi	24
1.2.3. Sistemler Arasındaki Farklar	25
1.3. Dahilde İşleme İzni Belgesi ve Dahilde İşleme İzni.....	27
1.3.1. Dahilde İşleme İzni Belgesi (DİİB)	27
1.3.2. Dahilde İşleme İzni (Dİİ).....	28
1.3.3. Dahilde İşleme İzin Belgesi ve Dahilde İşleme İzni Farkı	29
1.4. Dahilde İşleme Rejiminde Süreler	29
1.5. Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında İhracat Taahhüdünün Kapatılması	30
1.5.1. Dahilde İşleme İzin Belgesi İhracat Taahhüdünün Kapatılması.....	31
1.5.2. Dahilde İşleme İzni İhracat Taahhüdünün Kapatılması.....	33

İKİNCİ BÖLÜM
DAHİLDE İŞLEME REJİMİNDE FİRMALARIN
SORUMLULUKLARI, YAPILAN HATALAR, UYGULANAN
CEZALAR, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

2.1. Firma Sorumlulukları	34
2.1.1. İthal Edilen Hammaddenin Mamul İçinde İhraç Zorunluluğu	34
2.1.2. İhracatın Gerçekleştirilmesi Zorunluluğu	35
2.2. Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Yapılan Hatalar, İhlaller	35
2.2.1. Dahilde İşleme Rejiminde Yapılan Hatalar	35
2.2.2. Dahilde İşleme Rejimi İhlalleri	35
2.3. Dahilde İşleme Rejimi Dahilinde Uygulanan Cezalar	40
2.3.1. Dahilde İşleme Rejimi Süre İhlalinde Cezalar	40
2.3.2. Dahilde İşleme Rejiminde Uygulanan Cezalar	41
2.4. Dahilde İşleme Rejimi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	44
SONUÇ	48
KAYNAKLAR	53
EK-1	55
EK-2	57
ÖZGEÇMİŞ	58

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. DİİB’li ve DİİB’siz İthalat Toplam Bedeli Karşılaştırması	11
Tablo 2. 1996-2019 Yılları Arası Dış Ticaret İstatistiksel Rakamları	17
Tablo 3. 1996- 2016 Yılları Arası DİR Kapsamındaki İhracat ve İthalatın Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı	18
Tablo 4. 1996- 2016 Yılları Arası DİR kapsamı DİR Kapsamında Net İhracat Verileri	19
Tablo 5. Dahilde İşleme Rejimi Sistemleri Arasındaki Farklar	26
Tablo 6. Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Gerçekleştirilen İthalat İçinde Şartlı Muafiyet ve Geri Ödeme Sisteminin İncelenmesi	26

GİRİŞ

“Dahilde İşleme Rejimi, Rejim Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konusu bu çalışmada ele alınmıştır. Dış Ticaret ile ilgili politikalar kapsamında ihracatı teşvik için farklı farklı uygulamalar vardır. Her ülke ekonomik yapı ve politikalarına uygun olmak üzere ihracatlarını arttırmaya ve genişletmeye yönelik farklı politikalar izlemek istese de uluslararası ekonomik yapılaşmalar bağımsızca bir ekonomik politika uygulamasının yürütülmesini zorlaştırmaktadır. Ülkelerin dünya pazarında kendilerini gösterebilmeleri, pazardaki paylarını arttırabilmeleri mevcut rekabet güçlerini geliştirmeleriyle orantılıdır. Bu sebeple ne şekilde olursa olsun ihracatı teşvik sistemleri oldukça önem taşımaktadır. Türkiye’de de benzer durum söz konusudur. Türkiye’nin Dünya Ticaret Örgütü’ne (DTÖ) üye olması ve de 01.01.1996 tarihi itibariyle Avrupa Birliği (AB) ile yapılan gümrük birliği anlaşmasından itibaren ihracatı teşvik mevzuatının AB mevzuatına uyumlu hale getirilmesi zorunlu olmuştur. Bu durumun sonucu olarak önceden uygulanan nakit teşvik sistemi kaldırılarak, yürütülen faaliyetlerin desteklenmesi teşvik konusu olmuştur. Bu şekilde de uluslararası mal ticaretinin engellerinin kalkması ve daha rekabetçi bir piyasa oluşması amaçlanmıştır. 01.01.1996 tarihi öncesi “İhracat Teşvik Belgesi” ile sağlanan teşvikler, bu tarihten sonra “Dahilde İşleme Rejimi” (DİR) kapsamında oluşturulan teşviklere dönüşmüştür.

Dahilde İşleme Rejimi; imalat sektöründe çalışan firmaların küreselleşmiş ekonomi içindeki rekabet gücünü arttırmak, pazardaki paylarını genişletmek ve ürün yelpazesini arttırmak amacıyla, hammadde girdilerini dünya piyasası fiyatlarından temin edilmesi amacıyla yürütülen bir teşviktir türüdür.

“Dahilde İşleme Rejimi: Uygulamalar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konusunu ele aldığımız bu çalışmada rejime dair kavramsal ve uygulama içerisinde zaman içinde elde edilen bilgiler paylaşılmıştır.

Birinci bölümde Dahilde İşleme Rejimine yönelik kavramsal çerçeve ele alınmış, mevcut sistemleri, rejim içeriğindeki farklar, süreler ve belge kapatılmasına yönelik bilgiler aktarılmıştır.

İkinci bölümde ise firmalar açısından incelenmiş, sorumluluklar, Dahilde İşleme Rejimi uygulamasına dair yapılan hatalar, cezalar, karşılan sorunlar ele alınmış ve bunlara uygulanması muhtelif çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalışmamızda ele aldığımız konular, ulaştığımız sonuçlar sonuç bölümünde kısaca açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVEDE DAHİLDE İŞLEME REJİMİ

Bu bölümde dahilde işleme rejimi hakkında kavramsal çerçeveyi oluşturacak olan konular açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1. Dahilde İşleme Rejimi

Ülkelerin ihracat politikalarını ekonomik yönden rahatlatmak amacıyla benimsemiş oldukları devlet teşviklerinden olan Dahilde İşleme Rejimi, ihracat yapan tüm ülkeler genelinde kullanıldığı gibi 1996 yılından bu yana ülkemizde de kullanım uygulaması sıkça görülen bir teşvik uygulamasıdır.

1.1.1. Dahilde İşleme Rejiminin Tanımı

Dahilde işleme rejimi; üretimi yurtiçinde olup, yurtdışına ihraç edilecek ürünlerin hammaddelerinin yine yurtdışından tedarik edilebilmesi durumunda, ihracatta kullanılmak üzere alınan hammadde yada malların ithalatları sırasında oluşacak vergilerin ödenmemesi için imalatı yapan ihracatçı firmalara sağlanmış bir teşvik uygulamasıdır.

Dahilde işleme rejimi ile ilgili tebliğin birinci bölümü olan amaç, kapsam ve tanım şu şekilde belirtilmiştir;

- “Amaç (Madde 1):
Bu Tebliğ 17/1/2005 tarihli ve 2005/8391 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki "Dahilde İşleme Rejimi Kararı"na istinaden dahilde işleme tedbirlerinin uygulama usul ve esaslarını belirlemek üzere hazırlanmıştır.
- Kapsam (Madde 2):
Bu Tebliğ, ihraç edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan, ithali vergiye tabi eşyalara uygulanacak dahilde işleme tedbirlerini kapsar.
- Tanım (Madde3):

Bu Tebliğde geçen;

- a)** Aracı ihracatçı: Dahilde işleme izin belgesinde/dahilde işleme izninde taahhüt edilen ihracatı, belge/izin sahibi firmadan tedarik ettiği şekliyle gerçekleştiren belge/izin sahibi olmayan firmayı,
- b)** Asıl işlem görmüş ürün: Dahilde işleme rejimi kapsamında elde edilmesi amaçlanan ürünü,
- c)** A.TR dolaşım belgesi: Türkiye veya Toplulukta serbest dolaşımında bulunan eşyanın Katma Protokolde öngörülen tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere, ihracatçı ülke yetkili kuruluşlarınca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen belgeyi,
- ç)** Belge: Dahilde işleme izin belgesini,
- d)** Belge süresi: Dahilde işleme izin belgesi üzerinde kayıtlı bulunan ve belge kapsamında ithalat ve/veya ihracat işlemlerinin gerçekleştirileceği ve tüm istisnaların uygulanacağı dönemi,
- e)** Belge süresi sonu: Belge süresi bitiminin rastladığı ayın son gününü,
- f)** Dahilde işleme izin belgesi: İhraç amacıyla gümrük muafiyetli ithalata ve/veya yurt içi alımlara imkan sağlayan Müsteşarlıkça düzenlenen belgeyi,
- g)** Dahilde işleme izni: İhraç amacıyla gümrük muafiyetli ithalata imkan sağlayan ve gümrük idaresince verilen izni,
- ğ)** Değişmemiş eşya: İşlem görmemiş ithal eşyasını,
- h)** Döviz kullanım oranı: Dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamındaki CIF ithal (yurt içi alımlar hariç) tutarının FOB ihraç tutarına olan yüzde oranını,
- ı)** Elde etmek: Eşyanın işleme faaliyetine tabi tutulmasını,
- i)** Elektronik ortam: Bilgisayar veri işleme tekniği kullanılarak, Müsteşarlık web sayfası üzerinden ulaşılan ve dahilde işleme izin belgesi ile ilgili tüm işlemlerin yapılabildiği ortamı,
- j)** Eşdeğer eşya: İşlem görmüş ürünün elde edilmesinde ithal eşyasının yerine kullanılan ve ithal eşyası ile asgari 8 (sekiz)'li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu, ticari kalite ve teknik özellikleri itibarıyla aynı kalite ve nitelikleri taşıyan serbest dolaşımında bulunan eşyayı,

- k)** Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması: Eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracı veya serbest bölgelere ihracı, imhası veya gümrüğe terk edilmesini,
- l)** Fire: İşleme faaliyetleri sırasında özellikle kuruma, buharlaşma, sızma veya gaz kaçağı şeklinde yitirilen ve imha olan kısım ile ekonomik değeri olmayan atıkları,
- m)** Gümrük rejimi: Serbest dolaşıma giriş rejimi, transit rejimi, gümrük antrepo rejimi, dahilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi, geçici ithalat rejimi, hariçte işleme rejimi veya ihracat rejimini,
- n)** İhracatçı: Yan sanayiciye ithal eşyasından işlem görmüş ürün ürettiren ve bu ürünün ihracatını kendisi ve/veya aracı ihracatçı vasıtasıyla gerçekleştiren imalatçı olmayan dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni sahibi firmayı,
- o)** İkincil işlem görmüş ürün: İşleme faaliyetleri sonucunda elde edilen asıl işlem görmüş ürün dışındaki ürünü,
- ö)** İmalatçı-ihracatçı: İşlem görmüş ürünün tamamını veya bir kısmını üreten ve bu ürünün ihracatını kendisi ve/veya aracı ihracatçı vasıtasıyla gerçekleştiren dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni sahibi firmayı,
- p)** İşlem görmüş ürün: İşleme faaliyetleri sonucunda elde edilen asıl veya ikincil işlem görmüş ürünü,
- r)** İşleme faaliyeti: Eşyanın montajı, kurulması ve diğer eşya ile birleştirilmesi dahil olmak üzere işçiliğe tabi tutulması, işlenmesi, yenilenmesi, düzenli hale getirilmesi dahil olmak üzere tamir edilmesi ile işleme sırasında tamamen veya kısmen tüketilse dahi işlem görmüş ürünün bünyesinde bulunmayan ancak, bu ürünün üretilmesini sağlayan veya kolaylaştıran önceden belirlenmiş bazı eşyanın kullanılmasını,
- s)** İşlenmiş tarım ürünleri: İthalat Rejimi Kararının III sayılı listesinde yer alan ve bünyesinde temel tarım ürünlerini (hububat, şeker ve süt) bulunduran ürünleri,
- ş)** İşletme malzemesi: İhracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ancak ürünün bünyesinde yer almayan ve sabit

tesislerin çalışabilir durumda olmasını temin eden (enerji ve yakıt hariç), yatırım malı makine ve teçhizat niteliğinde olmayan malzemeyi,

t) İthal eşyası: İşlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile işlem görmüş ürünün bünyesinde yer almamakla birlikte çalışmasını sağlayan madde (yakıt ve yağ dahil) ya da hizmetin devamını sağlayan madde (yedek parça, vb.), ambalaj ve işletme malzemesini,

u) İzin: Dahilde işleme iznini,

ü) İzin süresi: Dahilde işleme izni üzerinde kayıtlı bulunan ve izin kapsamında ithalat ve/veya ihracat işlemlerinin gerçekleştirilerek tüm istisnaların uygulanacağı dönemi,

v) İzin süresi sonu: İzin süresi bitiminin rastladığı ayın son gününü,

y) Menşe ispat belgeleri: Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar çerçevesinde tercihli rejimden yararlanmak üzere ihracatçı ülke yetkili kuruluşlarınca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen ve malın menşeyini belirleyen EUR.1 dolaşım sertifikası, EUR-MED dolaşım sertifikası, EUR-MED fatura beyanı veya fatura beyanını,

z) Müsteşarlık: Dış Ticaret Müsteşarlığını,

aa) Onaylanmış kişi statü belgesi: Gümrük mevzuatı çerçevesinde Gümrük Müsteşarlığınca verilen belgeyi,

bb) Önceden ihracat: İthal eşyasının şartlı muafiyet sisteminde ithal edilmesinden önce, eşdeğer eşyadan elde edilmiş işlem görmüş ürünün ihraç edilmesini,

cc) Önceden ithalat: İşlem görmüş ürünün ihracından önce bu ürünün elde edilmesinde kullanılacak eşyanın ithalini,

çç) Pan-Avrupa Menşe kümülasyonu: Avrupa'da, aynı menşe kurallarını havi Serbest Ticaret Anlaşmaları ile birbirlerine bağlanmış ülkeler arasında oluşturulan ve taraf ülkeler menşeli eşya kullanılarak elde edilen işlem görmüş ürünün Kümülyasyona tabi bir diğer ülkeye tercihli rejim kapsamında ithaline imkan sağlayan ticaret sistemini,

dd) Pan-Avrupa-Akdeniz menşe kümülasyonu: Avrupa'da ve Akdeniz Havzasında, aynı menşe kurallarını havi Serbest Ticaret Anlaşmaları ile birbirlerine bağlanmış ülkeler arasında oluşturulan ve taraf ülkeler

menşeli eşya kullanılarak elde edilen işlem görmüş ürünün Kümülyasyona tabi bir diğer ülkeye tercihli rejim kapsamında ithaline imkan sağlayan ticaret sistemini,

ee) Sanayi ürünleri: Tarım ürünleri ve işlenmiş tarım ürünleri dışındaki tüm ürünleri,

ff) Serbest bölgeler: Türkiye Gümrük Bölgesi üzerindeki serbest bölgeleri,

gg) Serbest dolaşımda bulunan eşya: 4458 sayılı Gümrük Kanununun 18 inci maddesi hükmüne göre tümüyle Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri bulundurmeyen veya şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik önem taşımadığı tespit edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesinde yukarıda belirtilen eşyadan ayrı ayrı veya birlikte elde edilen veya üretilen eşyayı,

ğğ) Tarım ürünleri: İthalat Rejimi Kararının I ve IV sayılı listelerinde yer alan ve toprakta veya yeni üretim teknikleri ve teknolojileri kullanarak topraksız ortamda yetiştirilen bitkisel ürünler, hayvancılık, balıkçılık ile diğer su ürünleri ve bunların ilk işleme tabi tutulmuş şekillerini,

hh) Tedarikçi beyanı: A.TR dolaşım belgesi, EUR.1 dolaşım sertifikası veya EUR-MED dolaşım sertifikası ile birlikte kullanılan ve Türkiye ile Topluluk arasında ticarete konu Pan-Avrupa Menşe Kümülyasyonu veya Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülyasyonu kapsamı eşyanın menşeyini gösteren belgeyi,

ıı) Ticaret politikası önlemleri: İthalat Rejimi Kararının 4 üncü maddesinde belirtilen mevzuat çerçevesinde alınan önlemleri,

ii) Topluluk: Avrupa Topluluğunu,

jj) Üçüncü ülke: Avrupa Topluluğuna üye ülkeler dışındaki ülkeleri,

kk) Vergi: Eşyanın ithali ve ihracında tahsili öngörülen vergi, resim, harç, fon ve benzeri bütün mali yükleri,

II) Verimlilik oranı: Belirli miktardaki eşyanın işlenmesi sonucunda elde edilen işlem görmüş ürünün miktarı veya yüzde oranını,
mm) Yan sanayici: Dahilde işleme izin belgesinde/dahilde işleme izninde taahhüt edilen ihraç ürününün tamamını ya da bir kısmını üreten, belgede/izinde kayıtlı ancak belge/izin sahibi olmayan firmayı, ifade eder.”¹

Dahilde işleme rejimine ait temel düzenleyici hukuki metinler olan; Dahilde İşleme Rejimi Kararı (2005/8391), Dahilde İşleme Rejimi Tebliği(2006/12), Dahilde İşleme Rejimine İlişkin İşlemlerin Bilgisayar Veri İşleme Tekniği Yoluyla Yapılmasına Dair Tebliği(2007/2), Tarım Ürünlerine İlişkin Dahilde İşleme Rejimi Genelgesi (2011/2) metinlerinin dışında rejimin işleyişine yönelik gümrük uygulamalarıyla ilgili olarak da Gümrük Kanunu ve Gümrük Yönetmeliği'nin de ilgili maddeleri teşvik işleyişine yardımcı olur.

1.1.2. Dahilde İşleme Rejiminden Yararlanma Koşulları

Rejimden beklenen faydanın sağlanabilmesi için; yerli üreticilerin haksız rekabet nedeniyle zarar görmesinin engellenmesi ve rejimin kötü niyetli kullanımına engel olunması gerekmektedir. DİR izninin alınabilmesi için aşağıda sıralanan bazı temel koşulların gerçekleşmiş olması gerekmektedir:

- İşlem görmüş ürünlerin yurt dışına ihraç edilme niyeti,
- İşlem görmüş ürünler içerisindeki ithal eşyasının tanımlanabilmesi,
- Serbest bölgeler hariç olmak üzere Türkiye gümrük bölgesindeki üreticilerin temel ekonomik çıkarları ile Türk malı imajının olumsuz etkilenmemesi,
- Ülke içerisinde işleme faaliyetlerinin oluşturulması

¹ RESMİ GAZETE, 2006/12 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, 20.12.2006 tarihli, 26382 sayılı Resmi Gazete.

- İşletme daha önce DIR kapsamında faaliyette bulunmuşsa önceki performansının olumlu olması gerekmektedir. Oluşacak vergilerin ödenmemesi için imalatı yapan ihracatçı firmalara sağlanmış bir teşvik uygulamasıdır.²

1.1.3. Dahilde İşleme Rejiminin İşleyişi

Dahilde İşleme Rejimi, 04.02.2000 tarih ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu Madde 18'e göre; teminatların alınması kaydıyla ithal eşyaların gümrük vergileri ve diğer mali yükümlülükleri ile ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan yurtiçinde işleme faaliyetlerine tabi tutulmasına ve bu faaliyetler sonucu elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihraç edilmelerine ya da ithal eşyasının vergileri ödenerek serbest dolaşıma girdikten sonra yurt içinde işleme faaliyetlerine tabi tutularak; elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihraç edilmesi halinde vergilerinin geri ödenmesine olanak veren bir gümrük rejimidir.

Türkiye Gümrük Bölgesi'nde yerleşik firmalar Dahilde İşleme İzin belgeleri kapsamında İhracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünlerin üretimi için gerekli olan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul ve ambalaj malzemelerini (bedelli veya bedelsiz olarak) ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ithal esnasında alınması gereken vergileri teminata alınmak kaydıyla gümrüksüz olarak ithal edebilmektedirler.

İthalat sırasında her türlü fon vergi (Gümrük vergisi ve KDV dahil) ve fon tutarı kadar teminat yatırmak zorunludur. Dahilde işleme rejiminin en önemli amacı üretiminde ithal girdi kullanılan mamullerin ihracını özendirme. Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ithal edilebilecek girdiler(madde) Dahilde İşleme Rejimi Kararının 4 ve 8.maddelerine göre; Hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, ambalaj malzemesidir.

Sistemin Temel Esaslarını şöyle özetlemek mümkündür;

- DİİB alabilmek için ülkemizde yerleşik imalatçı ve ihracatçı olmak gerekmektedir.

² Sayılğan, Güven ve Coşkun Şenol. "Dahilde İşleme Rejimi ve Türk İşletmelerinin İhracatı Üzerine Etkileri". Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 35. (Ocak-Temmuz 2010): 37-53.

- Yapılacak ithalatın yurt içi üreticilerin ekonomik çıkarlarına ciddi bir zarar vermemesi gerekmektedir.
- İthal edilecek maddelerin, ihraç edilecek mamullerin üretiminde kullanıldığının tespit edilebilir olması gerekmektedir.
- DİİB süresi azami 12 ay olup, orjinal sürenin dörtte biri oranında ek süre verilebilmektedir.
- DİİB alan firmaların ithalat esnasında ithal ettikleri maddelere uygulanacak tarifinin % 10u kadar teminat yatırımları gerekmektedir.
- İthal edilen maddelerin Türkiye’de işlenerek, süresi içinde ve işlenmiş ürün olarak ihraç edilmesi gerekmektedir.

DİİB kapsamında ithalat ve ihracat yapan firmalar, belge süresini müteakip 3 ay içinde ihracat taahhütlerini kapatmak için ilgili ihracatçı birliklerine müracaat etmek zorundadırlar. İhracatçı birlikleri DİİB kapsamında ithal edilen malzemelerin ihraç edilen maddelerin üretiminde kullanılıp kullanılmadığını tespit ederek, taahhüt kapatma işlemini sonuçlandırmaktadırlar.

Taahhüt kapatma işleminde ihracat bedeli dövizin geldiğin gösteren döviz alım belgesi aranmamaktadır. Bu durum kambiyo mevzuatı çerçevesinde takip edilmektedir.

İhracatçı birliklerince taahhüt hesapları kapatıldıktan sonra, ithalatla ilgili olarak alınan teminatlar belge sahibi firmalara iade edilmekte ve sonuçta sistem çerçevesinde yapılan ithalat nedeniyle tarife ödenmeyerek ihracat teşvik edilmektedir.

1.1.4. Dahilde İşleme Rejiminin Avantajları ve Dezavantajları

Dahilde İşleme Rejiminin avantajları olarak sıralanacak kalemlerin hepsi ihracatçı firmalara ve bu firmaların hammaddelere ulaşımında, dünya piyasasıyla rekabetlerinde ve pazar paylarında destekleyici unsurdur. Mevcut avantajlardan başlıcaları; Ticaret politikası önlemlerine tabi olmama, yurt içi alımlarda KDV tecil-terkin uygulaması avantajı, Avrupa Birliği’ne dahil ülkelere yapılacak ithalatlarda KDV ve diğer vergi, resim harçlardan muafiyet, Avrupa Birliği’ne dahil olmayan ülkelere yapılacak ithalatlarda, ihracatın aynı sınıftaki ülkelere yapılması durumunda

KDV, gümrük vergisi ve diğer vergilerden ve kota uygulamalarından muafiyet, ihracat sayılan satışlarda ve teslimlerde ilgili gümrük vergisi muafiyetli ithalat, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu muafiyeti, Banka Sigorta Muamele Vergisi muafiyeti, Ö.T.V. muafiyeti, resim, harç vs. muafiyeti, Dış Ticarete Standardizasyon ve Teknik Düzenlemeler mevzuatına tabi olmama, eşdeğer eşya kullanım olanağı tanınması, ödenmiş vergilerin geri alınmasına olanak sağlaması şeklinde sıralayabiliriz.

Basit bir örnekle açıklarsak: Firmanın, 150.000 USD ithalatı mevcut ise DİR kapsamında Dahilde İşleme İzni Belgesi avantajı ile aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere yararlanmış olur. DİİB'siz yapılan ithalata oranla da 57.000 USD'lik avantaj sağlar. (Not: Hesaplama basitlik için oranlar ortalama olarak verilmiştir)

Tablo 1: DİİB'li ve DİİB'siz İthalat Toplam Bedeli Karşılaştırması

	Dahilde İşleme İzni Belgesiz	Dahilde İşleme İzni Belgeli
İthalat Bedeli	150.000 USD	150.000 USD
KDV %18	27.000 USD	-
Gümrük V.%10	15.000 USD	-
KKDF %10	15.000 USD	-
TOPLAM:	207.000 USD	150.000 USD

DİR kapsamındaki muafiyetlerden en önem arz edenlerinden biri de KDV'dir. Türkiye'de dolaylı bir vergi olan KDV'nin oranının yüksek olması iç ve dış ticarete ciddi bir kalem olarak nitelendirilmektedir. İhraç edilecek ürün için gerekli hammadde, yarı mamul, mamul, yardımcı ürünler ve ambalaj malzemelerinin KDV'den muaf tutularak ithalatına olanak sağlanması ve ihracatının desteklenmesi DİR kapsamında karşımıza çıkan en önemli unsurdur.

DİR uygulamasının avantajları ihracatçı firmalar yönünden yadsınamayacak derecede fazla ise de kamusal ve iç piyasa açısından bu uygulamanın dezavantajları da mevcuttur. Örneğin, KDV'den muaf olmak firma için her ne kadar ciddi bir avantaj

sağlasa da devlet için KDV bir kamu geliridir ve bundan vazgeçilmiştir. Ayrıca yurtdışı hammadde alımları kolaylığı ile bu ürünlere yönelik yurt içi talebin azalması ile hammadde ve ara ürün üreten işletmelerin varlıklarını idame ettirmelerinin zorlaştığını söylemek mümkündür. Dahilde İşleme Rejimine yönelik bu şekilde dezavantaj eleştirileri iç piyasa tarafından zaman zaman dile getirilmektedir.

1.1.5. Dahilde İşleme Rejiminin Ekonomik Etkileri

Dahilde İşleme İzni Belgelerinin düzenlenmesi konusunda dikkate alınması gerek en önemli unsur, iç piyasadaki üretim ve rekabet dengelerinin bozulmamasını sağlamaktır. Bu nedenle, yurtiçi üretim miktarı, birim fiyat, kapasite kullanım oranı ile birlikte ithal eşyanın birim fiyatı ve miktarı da dikkate alınarak, iç piyasa dengeleri üzerindeki muhtemel etkilerinin değerlendirilmesinden sonra belge düzenlenmesi ve belge kapsamında yapılan ithalat ve ihracatın düzenli olarak izlenebilmesi gerekmektedir.³ Ancak bu denge kurulduğunda iç üretim pazar piyasası ile yurt dışı alım olanağı en avantajlı şekilde kullanılmış ve desteklenmiş olur.

Türkiye’de son yıllarda ithalatın ve ihracatın genel durumu incelendiğinde; ihracatın %60 gibi oranlarda ciddi bir payının ithal girdilerle yapıldığı, ithalat için de hammaddenin yanı sıra ara malların da ithalatında artış ivmesinin devam ettiği gözlemlenmektedir. Dolayısıyla ihracatın ithalatla doğru orantılı olduğu ortaya çıkar ki bu açıdan da Dahilde İşleme Rejiminin destek payı yadsınamaz.

Dahilde İşleme Rejimi’nin ağırlık kazanması, Türkiye’de ihraç ürünlerinde yaratılan katma değer azalmasına neden olmaktadır. Türkiye’de, ihracatın yaklaşık %50’sinin Dahilde İşleme Rejimi kapsamında yapıldığı düşünüldüğünde ihracatın ithalata bağımlılığının ne denli yüksek olduğunu görebilmek mümkün olmaktadır. Dolayısıyla Dahilde İşleme Rejimi ile ihracatçılar yabancı girdi kullanılmaya teşvik edilmiş olmaktadır. Gerçi AB ülkelerinde de ihracatı teşvik amacıyla Dahilde İşleme Rejimi uygulanmaktadır. Ancak AB ülkelerinde Dahilde İşleme İzni Belgesi’nin

³ Takım, Abdullah ve Ş. Mustafa Ersungur. “Dahilde işleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkisi”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 2, 2010: 295.

alınabilmesi için koşullar ağırlaştırılmakta, Birlik içinde üretilen mallar için belge verilmemektedir.⁴

Türkiye açısından da bu durum düşünülmüş ve Dahilde İşleme Rejimi Kararının 9. Maddesinde bu duruma yönelik bir hüküm verilmiştir. Ancak, verilen kararın uygulaması konusundaki belirsizlikler uygulamada yurt içi üreticileri olumsuz etkileyebilecek açıklar bırakmıştır.

1.1.6. Türkiye’de Ortaya Çıkışı ve Gerekliliği

Türkiye 1980’lerden itibaren dış pazara açık ve ihracat odaklı büyüme ve sanayileşme politikasını benimsemiş ve ihracatı teşvik etme yoluna gitmiştir. Oluşturduğu teşvik yöntemini; vergi iadesi, enerji desteği, navlun ödemesi, destekleme fiyat istikrar fonu prim ödemesi gibi nakdi ödemelerle uygulamıştır veya ihracatçıların kamu kurumlarına olan harcamalarını devletin üstlenmesini öngören sistemler getirilmiştir.

Ancak, Uruguay Round Nihai Senedi çerçevesinde imzalanan ve Türkiye’nin taraf olduğu DTÖ’nün “Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Önlemler Anlaşması” uyarınca ihracata yönelik sübvansiyonların yasaklanması ve Gümrük Birliği’nin getirdiği yükümlülükler nedeniyle, ihracatın gerçekleştirilmesini müteakip yapılan doğrudan parasal ödeme şeklindeki sübvansiyonlar 1994 yılı sonunda yürürlükten kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra gerek DTÖ üyeliği ve gerekse Gümrük Birliği anlaşması, Türkiye’de teşvik politikalarının bağımsız olarak belirlenmesinde sınırlayıcı bir unsur olmuştur.⁵

Türkiye’nin Dünya Ticaret Örgütü’ne (DTÖ) üye olması ve de 01.01.1996 tarihi itibarıyla Avrupa Birliği (AB) ile yapılan gümrük birliği anlaşmasından itibaren ihracatı teşvik mevzuatının AB mevzuatına uyumlu hale getirilmesi zorunlu olmuştur. Bu durumun sonucu olarak önceden uygulanan nakit teşvik sistemi kaldırılarak, yürütülen faaliyetlerin

⁴ Takım, Abdullah ve Ş. Mustafa Ersungur. “Dahilde işleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkisi”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 2, 2010: 295.

⁵ Takım, Abdullah ve Ş. Mustafa Ersungur. “Dahilde işleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkisi”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 2, 2010: 296-267.

desteklenmesi teşvik konusu olmuştur. Bu şekilde de uluslararası mal ticaretinin engellerinin kalkması ve daha rekabetçi bir piyasa oluşması amaçlanmıştır. 01.01.1996 tarihi öncesi “İhracat Teşvik Belgesi” ile sağlanan teşvikler, bu tarihten sonra “Dahilde İşleme Rejimi” (DİR) kapsamında oluşturulan teşviklere dönüşmüştür.

Dahilde İşleme Rejimi, ilk olarak 22510 sayılı, 31.12.1995 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 95/7615 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı ile karşımıza çıkmıştır. Bu karar ve bu kararda yapılan değişiklikler; 99/13819 sayılı Karar ile kaldırılmış, anılan karar da 25709 sayılı, 27.01.2005 günlü Resmi Gazetede yayımlanan ve halen yürürlükte bulunan 2005/8391 sayılı Karar ile yürürlükten kaldırılmıştır. Dahilde işleme tedbirlerinin uygulama usul ve esaslarını belirlemek üzere; 2005/8391 sayılı DİR Kararı’na dayalı olarak, 25709 sayılı ve 27.01.2005 günlü Resmi Gazete’de yayımlanan 2005/1 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği ile elektronik ortamda düzenlenen dahilde işleme izin belgelerine ilişkin 20.12.2006 günlü, 26382 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/12 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği yürürlüğe girmiştir. Ayrıca DİR’e ilişkin hükümler 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 108-122. maddelerinde, Gümrük Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Gümrük Yönetmeliği’nin de 349-369. maddelerinde yer almaktadır.⁶

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler açısından ihracatın artırılması ekonomik açıdan önemlidir ve bu gelişim için büyük çaba gösterirler. Dünya ekonomisi genelinde ciddi sorun olan işsizlik, dış rekabet ve gelişen teknolojiye uyum ihracat için ülke bazında teşvik ve tedbirlerin uygulanması gerekliliğini doğurur. Mevcut bu gereklilikten doğan bir teşvik türü olan Dahilde İşleme Rejimi ile ihracatçı firmaların gelişmesi, dünya piyasasına açılmaları, sorunları en aza indirgenerek ihracatlarını yapabilmeleri yönünden önemlidir. Bu gelişimlerin sonucu olarak da ülke ekonomisinin kalkınmasına da fayda sağlamış olur.

⁶ Sayılğan, Güven ve Coşkun Şenol. “Dahilde İşleme Rejimi ve Türk İşletmelerinin İhracatı Üzerine Etkileri”. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 35. (Ocak-Temmuz 2010): 37-53.

1.1.7. Türkiye’de Dahilde İşleme Rejimi Uygulamalarının Sonuçları

Türkiye 1980’lerden itibaren ihracatın arttırılmasına yönelik bir yol izlemiş ve bu şekilde ihracat odaklı bir büyüme şeklini benimsemiştir. Mevcut koşulu sağlayabilmek için de devlet eliyle ihracata teşvik yoluna gidilmiştir.

İhracat teşviklerinin başında gelen Dahilde İşleme Rejimi uygulaması dünya standartlarında ve dünya Pazar ortalamasıyla hammadde ve ara ürün ithalatının yanı sıra üretilen ürünlerin de dünya piyasasında rekabet gücünü arttıran ve ihracatçı firmalara kolay hammadde ulaşımına ek vergisel avantajlarla kolaylıklar oluşturan bir uygulamadır.

DİR uygulaması, ülkemizde hayata geçtiği 1996 yılı itibariyle büyük ilgi görmüş, ihracatçılar ve ekonomi açısından vazgeçilemez uygulamalardan biri olmuştur. Dolayısıyla bu süreçte uygulamadan yararlanan firma sayısında ve alınan Dahilde İşleme İzin Belgesinde rakamsal artışlarla ihracat miktarlarının da artması orantılı bir şekilde gözlemlenmektedir.

1.1.8. Avrupa Birliği ile Türkiye Uygulamaları ve Farkları

Türkiye Dahilde İşleme Rejiminin uygulamaya girmesiyle birlikte ihracatta artış olmuş ve ihracatçı firmalar açısından avantajlı şekilde yurtdışındaki hammaddelere ulaşım sağlanmış, dünya piyasasında rekabet güçleri geliştirilerek büyümeleri desteklenmiştir. DİR ile yaygınlaşan yabancı girdiye talep yerli üretici olumsuz etkileme eğilimindedir. Her ne kadar Avrupa Birliği ülkelerinde de Dahilde İşleme Rejimi ile teşvik uygulaması olsa da AB ülkelerinde bu teşvik uygulamasından yararlanmanın şartları ağırlaştırılmış ve birlik içerisinde üretilen hammadde, yarı mamul ve mallar için belge verilmemekte, teşvik uygulaması dışında bırakılmaktadır.

AB içerisinde Dahilde İşleme Belgesinin verilebilmesi için işleme tabi tutulacak eşyalarla karşılaştırılabilir hiçbir eşyanın AB’de üretilmemiş olması, yeterli miktarda bulunmaması, AB’deki üreticiler tarafından uygun bir süre içinde sağlanamaması, fiyat açısından ekonomik olmaması yada kalite bakımından yetersiz olması gerekmektedir.

Bunun yanında, Avrupa Birliği'nde iznin geçerlilik süresi; gümrük idareleri tarafından başvuru sahibinin ekonomik koşullarına ve özel ihtiyaçlarına göre belirlenir.⁷

Türkiye uygulamasında da Dahilde İşleme Rejimi kararının 9. Maddesi kapsamında AB uygulamasına eş değer bir karar yazılmış olmasına rağmen mevcut bu kararın uygulamasında herhangi bir kesinlik ve kıstas belirtilmediği için aynı ürünü üreten yurt içi firmaların güvencesi konusunda kesin bir değerlendirme yapılmamıştır.

AB ile Türkiye arasındaki uygulama farkları:

- Türkiye'de DİR kapsamında olan KDV tecil-terkin sistemi AB üyesi ülkelerde otomatik olarak gerçekleşir.
- Türkiye'de hem AB ülkelerinden hem de üçüncü ülkelerden DİR kapsamında ithalat yapılabilirken, AB üyesi ülkeler için ithalat kapsamı gümrük birliği çerçevesince kısıtlanmış durumdadır.

1.1.9. İthalat ve İhracatta Yıllara Göre Ekonomik Veriler

Türkiye'nin 1 Ocak 1996 tarihli AB uyum süreci çerçevesinde dahil olduğu Gümrük Birliği'ne dahil oluşundan itibaren, günümüze kadar olan ithalat ve ihracat rakamları yüzdeler oranlarıyla birlikte tablo 2'de verilmiştir.

⁷ Çavuş, Birol; "Devletçe Uygulanan Bir İhracat Teşvik Unsuru: Dahilde İşleme Rejimi", (10 Kasım 2006), Mart 2019.

Tablo 2: 1996-2019 Yılları Arası Dış Ticaret İstatistiksel Rakamları

(Değer: (Bin ABD \$ / Value: Thousand US \$))								
Yıllar Years	Aylar Months	İhracat (FOB) Exports		İthalat (CIF) Imports		Dış ticaret dengesi Balance	Dış ticaret hacmi Volume of trade	Karşılama oranı Proportion of imports covered by exports (%)
		Değişim		Değişim		Değer Value	Değer Value	
		Değer Value	Change (%)	Değer Value	Change (%)			
1996	(1-12)	23.224.465	7,3	43.626.642	22,2	-20.402.178	66.851.107	53,2
1997	(1-12)	26.261.072	13,1	48.558.721	11,3	-22.297.649	74.819.792	54,1
1998	(1-12)	26.973.952	2,7	45.921.392	-5,4	-18.947.440	72.895.344	58,7
1999	(1-12)	26.587.225	-1,4	40.671.272	-11,4	-14.084.047	67.258.497	65,4
2000	(1-12)	27.774.906	4,5	54.502.821	34,0	-26.727.914	82.277.727	51,0
2001	(1-12)	31.334.216	12,8	41.399.083	-24,0	-10.064.867	72.733.299	75,7
2002	(1-12)	36.059.089	15,1	51.553.797	24,5	-15.494.708	87.612.886	69,9
2003	(1-12)	47.252.836	31,0	69.339.692	34,5	-22.086.856	116.592.528	68,1
2004	(1-12)	63.167.153	33,7	97.539.766	40,7	-34.372.613	160.706.919	64,8
2005	(1-12)	73.476.408	16,3	116.774.151	19,7	-43.297.743	190.250.559	62,9
2006	(1-12)	85.534.676	16,4	139.576.174	19,5	-54.041.499	225.110.850	61,3
2007	(1-12)	107.271.750	25,4	170.062.715	21,8	-62.790.965	277.334.464	63,1
2008	(1-12)	132.027.196	23,1	201.963.574	18,8	-69.936.378	333.990.770	65,4
2009	(1-12)	102.142.613	-22,6	140.928.421	-30,2	-38.785.809	243.071.034	72,5
2010	(1-12)	113.883.219	11,5	185.544.332	31,7	-71.661.113	299.427.551	61,4
2011	(1-12)	134.906.869	18,5	240.841.676	29,8	-105.934.807	375.748.545	56,0
2012	(1-12)	152.461.737	13,0	236.545.141	-1,8	-84.083.404	389.006.877	64,5
2013	(1-12)	151.802.637	-0,4	251.661.250	6,4	-99.858.613	403.463.887	60,3
2014	(1-12)	157.610.158	3,8	242.177.117	-3,8	-84.566.959	399.787.275	65,1
2015	(1-12)	143.838.871	-8,7	207.234.359	-14,4	-63.395.487	351.073.230	69,4
2016	(1-12)	142.529.584	-0,9	198.618.235	-4,2	-56.088.651	341.147.819	71,8
2017	(1-12)	156.992.940	10,1	233.799.651	17,7	-76.806.711	390.792.592	67,1
2018 ^(r)	(1-12)	167.967.219	7,0	223.046.481	-4,6	-55.079.262	391.013.699	75,3
2019	01	13.170.026	5,9	15.673.477	-27,2	-2.503.450	28.843.503	84,0
(r) Revize edilmiştir.								
(r) Data revised.								
Not: Tablo 2019 Ocak verileri ile alınmıştır.								

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu resmi sitesi, İstatistiksel tablolar, Dış Ticaret, Yıllara göre dış ticaret, 29.03.2019.

Tablo 3'ü incelediğimizde ithalat ve ihracatta Dahilde İşleme Rejiminin etkisini görebiliriz. Teşvik sistemli ihracatın uygulamaya girdiği ve DİR'in hayat bulmaya başladığı 1996 yılında %30 oranlarında olan DİR kapsamlı ihracat, tablonun son verisi olan 2016 yılına geldiğinde bu yüzdeler oran %45'e çıkmaktadır. Benzer durum ithalat içinde geçerlidir. 1996 yılı itibarıyla %7lerde olan oran 2016 yılı verisine göre %11'e

yükselmiştir. Ayrıca 1996 yılı itibariyle bakılacak olursa DİR uygulaması ile yapılan ihracatta %15'lik, ithalatta ise %4'lük artışın olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla mevcut verilerden yola çıkılarak Dahilde İşleme Rejimi uygulamasının ithalattan çok ihracat kapsamında etkili olduğunu görmek mümkündür.

Tablo 3: 1996- 2016 Yılları Arası DİR Kapsamındaki İhracat ve İthalatın Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

YIL	İHRACAT (milyon \$)	DİR İHRACAT (milyon \$)	DİR İHRACAT / TOPLAM İHRACAT (%)	İTHALAT (milyon \$)	DİR İTHALAT (milyon \$)	DİR İTHALAT / TOPLAM İTHALAT (%)
1996	23.224	6.996	0,30	43.627	3.074	0,07
1997	26.261	11.357	0,43	48.559	5.125	0,11
1998	26.974	10.545	0,39	45.921	4.423	0,10
1999	26.587	9.686	0,36	40.671	4.707	0,12
2000	27.774	11.809	0,43	54.503	5.462	0,10
2001	41.400	13.985	0,34	41.399	6.554	0,16
2002	36.059	19.296	0,54	51.553	6.594	0,13
2003	47.252	24.123	0,51	69.339	9.789	0,14
2004	63.167	34.115	0,54	97.539	13.895	0,14
2005	73.476	37.774	0,51	116.774	14.615	0,13
2006	85.534	43.556	0,51	139.576	16.264	0,12
2007	107.271	52.163	0,49	170.062	21.491	0,13
2008	132.027	62.796	0,48	201.963	27.222	0,13
2009	102.142	46.397	0,45	140.928	17.752	0,13
2010	113.883	53.720	0,47	185.544	19.051	0,10
2011	134.906	64.196	0,48	240.841	21.879	0,09
2012	152.461	65.267	0,43	236.545	23.052	0,10
2013	151.802	68.075	0,45	251.661	23.836	0,09
2014	157.610	68.527	0,43	242.177	23.120	0,10
2015	143.729	61.801	0,43	207.061	21.236	0,10
2016	142.529	60.965	0,43	198.618	18.687	0,09
ORT (96-16)	86.479	39.388	0,46	134.517	14.658	0,11
ORT (01-16)	105.328	48.547	0,46	161.973	17.814	0,11
ORT (08-16)	136.788	61.305	0,45	211.704	21.759	0,10

Kaynak: Tekin, Ümit Engin; Dahilde İşleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkileri, International Journal of Academic Value Studies, Sayı: 3, 2018: 192- 206.

Tablo 4’te DİR kapsamında 1996 ve 2016 yılları arasında yapılan ihracat ve ithalatın net ihracat içindeki yerini mevcut verilerden görebilmekteyiz. Her yıl oluşan net ihracatın bir önceki yıla oranlandığında görülen ortalama olarak; 1996-2001 yılları arasında %10 arttığı, 1996-2008 yılları arasında %15 arttığı, 2008-2016 yılları arasında da % 10 azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 4: 1996- 2016 Yılları Arası DİR kapsamı DİR Kapsamında Net İhracat Verileri

YIL	DİR İHRACAT (milyon \$)	DİR İTHALAT (milyon \$)	NET DİR İHRACAT (milyon \$)	NET DİR İHRACAT DEĞİŞİM(%)
1996	6.996	3.074	3.922	
1997	11.357	5.125	6.232	0,37
1998	10.545	4.423	6.122	-0,02
1999	9.686	4.707	4.979	-0,23
2000	11.809	5.462	6.347	0,22
2001	13.985	6.554	7.431	0,15
2002	19.296	6.594	12.702	0,41
2003	24.123	9.789	14.334	0,11
2004	34.115	13.895	20.220	0,29
2005	37.774	14.615	23.159	0,13
2006	43.556	16.264	27.292	0,15
2007	52.163	21.491	30.672	0,11
2008	62.796	27.222	35.574	0,14
2009	46.397	17.752	28.645	-0,24
2010	53.720	19.051	34.669	0,17
2011	64.196	21.879	42.317	0,18
2012	65.267	23.052	42.215	0,00
2013	68.075	23.836	44.239	0,05
2014	68.527	23.120	45.407	0,03
2015	61.801	21.236	40.565	-0,12
2016	60.965	18.687	42.278	0,04
ORT (96-01)	10.730	4.891	5.839	0,10
ORT (96-08)	26.015	10.709	15.307	0,15
ORT (96-16)	39.388	14.658	24.730	0,10

Kaynak: Tekin, Ümit Engin; “Dahilde İşleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkileri”. International Journal of Academic Value Studies, Sayı: 3, 2018: 201.

Ülkemizde ihracat odaklı dış ticaret politikası neredeyse son 40 yıldır benimsenmiş durumdadır. İhracat odaklı ve ihracata teşvik olarak uygulanan Dahilde İşleme Rejimi ekonomiyeye en fazla destek ve değer sağlayan teşvik uygulamalarının başında yer almaktadır. Yukarıdaki tablolardan da görüleceği üzere 1996 sonrası gelişme gösteren ihracat rakamları 2006 yılı itibariyle DİR uygulamasının kullanılmasıyla birlikte daha fazla kendini göstererek sıçrama yaşamıştır.

1.2. Dahilde İşleme Rejimi Tedbir Sistemleri

Dahilde İşleme Rejiminin hem mevzuattaki yeri, hem işleyiş, hem de avantajları yönünden farklılık gösteren tedbirler adı altında uygulamaya yönelik sistemleri vardır. Bunlar; şartlı muafiyet sistemi ve geri ödeme sistemi olarak iki sistemden oluşmaktadır.

1.2.1. Şartlı Muafiyet Sistemi

Dahilde işleme rejimi tedbirlerinden olan şartlı muafiyet sistemi, Gümrük Kanunu Madde 108/1'de; "Serbest dolaşımda olmayan eşya, işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılmasından sonra Türkiye Gümrük Bölgesinden yeniden ihraç edilmesi amacıyla, gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ve vergileri teminata bağlanmak suretiyle, dahilde işleme rejimi kapsamında geçici olarak ithal edilebilir. Eşyanın işlem görmüş ürünler şeklinde ihracı halinde, teminat iade olunur. Eşyanın bu şekilde dahilde işleme rejiminden yararlanmasına şartlı muafiyet sistemi denir." şeklinde belirtilmiştir.⁸

Ayrıca Dahilde İşleme Rejimi Tebliği 2. Bölüm Madde 5'te de tanımı, "Şartlı muafiyet sistemi; dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan (belge/izin sahibi firma ve/veya yan sanayici firma tarafından) ve serbest dolaşımda bulunmayan hammadde, yardımcı madde (katalizör olarak kullanılanlar dahil), yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşya, ambalaj ve işletme malzemesinin, Türkiye Gümrük Bölgesinde (serbest bölgeler hariç) yerleşik firmalarca, ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, vergisi

⁸ 04.11.1999 tarih 23866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 27/10/1999 tarih 4458 Sayılı Gümrük Kanunu Madde 108/1

teminata bağlanmak suretiyle bedelli ve/veya bedelsiz ithal edilmesi ve ihracat taahhüdünün gerçekleşmesini müteakip, alınan teminatın iade edilmesidir.” şeklindedir.⁹

Şartlı muafiyet sisteminde teminat hükmünce, Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamında yapılacak ithalattan doğan vergi, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde teminata tabidir. Ancak, şartlı muafiyet sistemi çerçevesindeki dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamında yapılan ithalatta uygulanan teminat oranı Müsteşarlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü), bu ithalattan doğan vergi tutarının 2 (iki) katına kadar artırılabilir. Birinci fıkra hükmü çerçevesinde, ithalatta alınması gereken vergi, yurt içi alımlarda ise Müsteşarlık ve/veya ilgili kuruluşlarca belirlenen tutar üzerinden teminat alınır. Teminat; para, bankalar tarafından verilen teminat mektupları, hazine tahvil ve bonoları, unsurlarından biri veya birkaçından oluşabilir.¹⁰

1.2.1.1. Eşdeğer Eşya Kullanımı

Eşdeğer eşya; işlem görmüş ürün imalatı için gerekli olan ithal malın yerine konulabilecek yurtiçinden temin edilebilen ya da serbest dolaşımda bulunan eşya anlamındadır.

Eşdeğer eşya, şartlı muafiyet sisteminde kullanılabilir. Eşdeğer eşyanın, ithal eşyası ile asgari 8 (sekiz)'li bazda GTİP, ticari kalite ve teknik özellikleri itibarıyla aynı kalite ve nitelikleri taşıması gerekmektedir. Dahilde işleme rejimi uygulaması avantajlı ithal hammadde gidilerine ek eşdeğer eşya kullanımına da olanak sağlar. Belirlenmiş gerekli şartları sağlayan eşdeğer eşya (hammadde, mamul, yarı mamul) ithal eşya ile aynı vergisel avantajlara sahiptir.

Dahilde İşleme Rejimi Tebliği'nin 6. Maddesine göre Eşdeğer eşya kullanımı şu şekilde belirtilmiştir:

⁹ 20/12/2006 tarih 26382 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Dahilde İşleme Rejimi Tebliği (İhracat:2006/12) Madde 5

¹⁰ Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat: 2006/12

“MADDE 6 - Eşdeğer Eşya Kullanımı – (1) Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde dahilde işleme izin belgesi kapsamında işlem görmüş ürünün elde edilmesi için ithal eşyasının yerine eşdeğer eşya olarak, asgari 8 (sekiz)’li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu, ticari kalite ve teknik özellikleri itibarıyla aynı kalite ve nitelikleri taşıyan serbest dolaşımdaki eşya kullanılabilir.

(2) Eşdeğer eşya kullanımı çerçevesinde, belge kapsamında önceden ihracat işleminden sonra ithalat yapılabileceği gibi, ithal eşyası ile serbest dolaşımdaki eşya birlikte de kullanılabilir. Müsteşarlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü), eşdeğer eşyanın kullanımına süresiz veya dönemsel olarak yasaklama veya kısıtlama getirilebilir.

(3) İthal eşyasının ithalinden önce eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünün ihracı halinde, buna tekabül eden ithalat belge süresi sonuna kadar yapılabilir. Bu kapsamda yapılacak ithalat esnasında katma değer vergisi dahil tüm vergiler (4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla) teminata bağlanır ve ticaret politikası önlemleri uygulanmaz.

(4) Önceden ihracat işleminden sonra buna tekabül eden oranda ithal edilen eşya, belge sahibi firma tarafından serbestçe kullanılabilir. Ancak, ihracatı gerçekleştirilmeyen ithal eşyasının, işlem görmüş ürün veya ithal edildiği şekliyle belge sahibi firma ve/veya yan sanayici firmanın stoklarında bulundurulması zorunludur.

(5) İşlem görmüş ürünün eşdeğer eşyadan elde edildiği durumlarda, gümrük işlemlerinde ithal eşyası eşdeğer eşya, eşdeğer eşya ise ithal eşyası olarak değerlendirilir.

(6) Önceden ihracat konusu işlem görmüş ürünün ihracat vergisine tabi eşdeğer eşyadan elde edilmesi halinde, bu eşyaya tekabül eden ithalatın yapılmasından sonra iade edilmek üzere ihracat vergisi kadar teminat alınır.”¹¹

¹¹ Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat: 2006/12.

1.2.1.2. Yurtiçi Alımlar

Dahilde İşleme Rejimi Tebliği'nin 7. Maddesince yurtiçi alımların açıklaması şu şekildedir; “Dahilde işleme izin belgesi kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, değişmemiş eşya ve ambalaj malzemeleri, bu Tebliğin 5 inci maddesi hükmüne göre ithal edilebileceği gibi, yurt içinden de temin edilebilir. Belge kapsamında ihraç edilmek üzere yurt içinden temin edilen eşya, bu Tebliğin uygulanması bakımından (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla) ithal eşyası gibi değerlendirilir. Ancak, belge kapsamında yurt içinden temin edilen eşya için, bu Tebliğin ikincil işlem görmüş ürüne ve döviz kullanım oranına ilişkin hükümleri uygulanmaz. Dahilde işleme izin belgesi kapsamında yurt içinden temin edilen eşyanın belge süresi içerisinde işlem görmüş ürün olarak ihracının gerçekleştirilmemesi halinde, bu Tebliğin 45 inci maddesinde belirtilen 2 (iki) kat para cezası uygulanmaz. Dahilde işleme izin belgesi kapsamındaki yurt içi alımın, belge süresi içerisinde gerçekleştirilmesi gerekir. Ancak, işlem görmüş ürünün ihracının gerçekleştiğinin belgelenmesi kaydıyla, süresi sona erse dahi dahilde işleme izin belgesi kapsamında T.C. Şeker Kurumunca tespit edilen şeker fabrikalarından belge süresinden sonra da yurt içi alım yapılabilir. Bu alımlara, taahhüt kapatma müracaatının bu Tebliğin 37 nci maddesinde belirtilen süreler içerisinde yapılması kaydıyla, ilgili ihracatçı birlikleri genel sekreterliklerince izin verilir. Bu kapsamda yapılan alımlarda teminat aranmayabilir. Önceden ihracatın gerçekleştiğinin belgelenmesi kaydıyla, belge kapsamında T.C. Şeker Kurumundan yurt içi alımın yapılmasına imkan bulunmaması halinde, ilgili ihracatçı birlikleri genel sekreterliğinin uygun görüşünün olması kaydıyla Müsteşarlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü), bu durumun tespitinden itibaren belgeye azami 6 (altı) ay ek süre verilmek suretiyle ithalat yapılmasına izin verilebilir. Belge kapsamında katma değer vergisinde tecil-terkin sistemi çerçevesindeki alımlar, bu Tebliğ ile 29/6/2001 tarihli ve 24447 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 83 seri numaralı Katma Değer Vergisi Genel Tebliği hükümlerine istinaden yapılır. Bu kapsamda, bu Tebliğin eşdeğer eşya kullanımına ve önceden ihracata ilişkin hükümleri uygulanmaz.¹²

¹² Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat: 2006/12.

1.2.2. Geri Ödeme Sistemi

Dahilde işleme rejimi kapsamında kullanılan geri ödeme sistemi de şartlı muafiyet sistemi gibi hem DİR tebliğinde hem de Gümrük Kanununda ele alınmıştır.

Dahilde işleme rejimi tebliğinin 11. Maddesince tanımı; “Geri ödeme sistemi; dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamında serbest dolaşıma giren hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşya, ambalaj ve işletme malzemesinden elde edilen işlem görmüş ürünün ihracı halinde, ithalat esnasında alınan verginin (işletme malzemesine ilişkin katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç) geri ödenmesidir. Bu kapsamda ithal edilen eşya için gümrük idaresince, ticaret politikası önlemleri uygulanır ve eşyanın ithali için öngörülen dış ticarete teknik düzenlemeler ve standardizasyon mevzuatı dahil diğer işlemlerin tamamlanması şartı aranır. Ancak, dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamında A.TR dolaşım belgesi eşliğinde Avrupa Topluluğuna üye ülkelere ihraç edilecek işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılacak hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşyanın gümrük vergisi ile varsa toplu konut fonunun tahsil edilmesi ve bu vergilerin haricindeki vergilerin teminata bağlanması suretiyle ithalatına izin verilebilir. Ayrıca, dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamında menşe ispat belgeleri eşliğinde Avrupa Topluluğuna üye ülkelere, Pan-Avrupa Menşe Kümülyasyonuna taraf ülkelere, Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülyasyonuna taraf ülkelere veya Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmış bir ülkeye ihraç edilecek işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılacak hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşyanın gümrük vergisi ile varsa toplu konut fonunun tahsil edilmesi ve bu vergilerin haricindeki vergilerin teminata bağlanması suretiyle ithalatına izin verilebilir. Geri ödeme sisteminden yararlanmak için, dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni alınması ve eşyanın geri ödeme sistemi kapsamında olduğunun gümrük idaresince ithalat esnasında belgeye/izne ilişkin gümrük beyannamesine kaydedilmesi zorunludur. Ayrıca, dahilde işleme izin belgesi ile ilgili satır kodunun gümrük beyannamesi üzerine kaydedilmesi gerekir.”¹³

¹³ Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat: 2006/12

Gümrük kanununun 108. Maddesine de; “Serbest dolaşımda bulunan eşyanın işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılmasından sonra Türkiye Gümrük Bölgesinden ihraç edilmesi halinde, bu eşyanın serbest dolaşıma girişi esnasında tahsil edilmiş olan ithalat vergileri, dahilde işleme rejimi kapsamında geri verilir. Eşyanın bu şekilde dahilde işleme rejiminden yararlanmasına geri ödeme sistemi” şeklinde tanımlanır.¹⁴

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bu uygulamada söz konusu eşya vergisi ödenerek serbest dolaşıma girer. Ancak belge ihraç taahhüdünün tamamlanmasının ardından belge kapatılmasıyla birlikte işlem sonrasını takip eden üç ay içerisinde tahsil edilen vergiler ihracatçı firmanın başvurusu üzerine iade edilir.

Bu uygulamanın sebebi söz konusu eşyaların vergisi ödenerek serbest dolaşıma girmesidir. Hak sahibi istediği takdirde bu eşyaları yurtiçinde satabilecektir. Bu durum yurtiçi üreticilerin ekonomik çıkarlarıyla uyumlayacağından ticaret politikası ve eş etkili tedbirler bu sistemde getirilen eşyalara uygulanmaktadır.¹⁵

1.2.3. Sistemler Arasındaki Farklar

Şartlı muafiyet sistemi ithal edilen üründen vergi avantajı sağlayarak ithalat vergilerinden muaf tutup bunun yerine teminat talep eder. Teminatın kapsamındaki tek şart ise serbest dolaşım hakkı olmaksızın ithal ürünlerle üretilmiş eşyanın ihraç edilmesidir. İhracatın gerçekleşmesiyle teminat iade edilir.

Geri ödeme sisteminde ise ithal edilen ürünler vergileri ödenerek temin edildikleri için yurtiçi serbest dolaşım hakkı elde edilmiş olur. İthal edilerek alınmış ürünün işlenmesinin ardından ihraç zorunluluğu yoktur. Fakat ihraç edilmesi halinde ödenen vergiler iade alınabilmektedir.

¹⁴ 04/11/1999 tarih 23866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 27/10/1999 tarih 4458 Sayılı Gümrük Kanunu Madde 108/2

¹⁵ Tekin, Ümit Engin; “Dahilde İşleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkileri”. International Journal of Academic Value Studies, Sayı: 3, 2018: 198.

Tablo 5 : Dahilde İşleme Rejimi Sistemleri Arasındaki Farklar

	Şartlı Muafiyet Sistemi	Geri Ödeme Sistemi
Serbest Dolaşım Statüsü	Yok	Var
İhracat Zorunluluğu	Var	Yok
Teminat Ödemesi	Var	Yok
Vergi Ödemesi	Yok	Var
Ticaret politikası Önlemleri	Yok	Var

Kaynak: Tekin, Ümit Engin; “Dahilde İşleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkileri”. International Journal of Academic Value Studies, Sayı: 3, 2018: 199.

2010-2015 dönemleri arasında dahilde işleme rejimi kapsamında yapılan ithalatı örnek alacak olursak, genel ithalat içerisinde payının ortalama %13-%14'dür. Tablo 6'da da görüleceği üzere bu dönemler arasında DİR kapsamında yapılan ithalatın %97'si şartlı muafiyet sistemi ile %3'ü geri ödeme sistemi ile sağlanmıştır. Şartlı muafiyet sisteminde, ihraç edilecek eşya bünyesinde kullanılacak hammadde ve aramalı ithalatında doğan vergi ve fonların teminata bağlanmasının, üretici firmalara büyük kolaylıklar sağladığı burada net görülmektedir. İthalat vergilerinin ithalat esnasında nakit ödenmesi koşuluna bağlı olan geri ödeme sistemi ise bu nakit ödemedeki kaynaklı olarak bir kar sağlamaması nedeni ile toplam DİR kapsamında yapılan ithalatın küçük bir payına sahiptir.

Tablo 6: Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Gerçekleştirilen İthalat İçinde Şartlı Muafiyet ve Geri Ödeme Sisteminin İncelenmesi

Yıllar	Yıllık Bazda Toplam İthalat (\$)	Yıllık Bazda DİR Kapsamında Gerçekleşen İthalat (\$)	DİR Şartlı Muafiyet Sistemi Kapsamında Gerçekleşen İthalat (\$)	DİR Geri Ödeme Sistemi Kapsamında Gerçekleşen İthalat (\$)
2010	185.544.331.852	26.267.901.711	25.146.674.165	1.121.227.546
2011	240.841.676.274	31.144.945.730	29.969.070.839	1.175.874.891
2012	236.545.140.909	31.891.818.908	30.766.634.375	1.125.184.533
2013	251.661.250.110	32.227.410.838	31.390.618.678	836.792.160
2014	242.177.117.073	31.623.872.495	30.681.992.197	941.880.298
2015	207.234.358.616	26.255.849.332	25.458.404.793	797.444.539

Kaynak: Asar, Ebru ve Muhittin Adıgüzel. “Türkiye’de Dahilde İşleme Rejimi Ve Türk Dış Ticaretine Etkileri”. T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, Working Paper Series, WPS No/76/2017-02, 2017:15-16.

1.3. Dahilde İşleme İzni Belgesi ve Dahilde İşleme İzni

Dahilde işleme izni belgesi; Ticaret Bakanlığı'ndan (Eski sistemde Ekonomi Bakanlığı'ndan) alınan izin yada belge kapsamında, Dahilde işleme izni ise gümrük idarelerinde alınan izinle teşvikten yararlanan uygulamadır.

1.3.1. Dahilde İşleme İzni Belgesi (DİİB)

Dahilde işleme izin belgesi, dahilde işleme rejimi teşvik uygulamasının sağladığı avantajlardan faydalanmak isteyenlerin alması zorunlu olan bir belgedir.

Dahilde İşleme İzin Belgeleri, kapasite raporuna sahip üretici firmalara, dış ticaret sermaye şirketlerine, sektörel dış ticaret şirketleri ve grup firmalarından üretici olmayan firmalara aynı grup firmalarından imalatçı olan firmaların yan sanayici olarak gösterilmesi kaydı ile verilmektedir.¹⁶

Elektronik ortamda (e-imza vasıtasıyla) Ticaret Bakanlığı'na uygun bulunan proje, girişim, üretime verilir.

Dahilde işleme izni belgesi, DİR kapsamında ülkeye girecek hammadde yada eşyanın hangi üretim tesisinde, nasıl verimlilik ve fire oranıyla nasıl bir üretim reçetesine bağlı kalarak hangi ürün/ürünler içerisinde ne kadar miktarla kullanılacağı rejimin işleyişindeki temel mantığı oluşturan en önemli faktördür. Bu sıkı incelemenin sebebi vergisi ödenmeden işleme amacıyla ülkeye girmiş hammaddenin serbest dolaşıma kesinlikle karışmadan ihracatın sağlanmasıdır. Miktar dengesiyle işlem görmüş ürün kesinlikle ihracatı gerçekleştirilmelidir.

Dahilde işleme izni belgesi bu hususta kapasite raporunun izin verdiği ölçüde ihraç edilmesi öngörülen miktarın ve bu ihraç için gerekli ürün için ithal edilecek yada yurt içi eşdeğer ürün kapsamında temin edilecek hammadde miktarlarının teminatı ve bu teminatın gerçekleştirilmesi için öngörülen süre aralığını kapsamı açısından önemli ve bağlayıcı bir belgedir. DİİB'in azami verilen süresi 12 aydır.

¹⁶ Kosovalı, Gökhan. "Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları ve Sık Yapılan Hatalar". *Gümrük ve Ticaret Uzmanları Dergisi*, No: 46, (Temmuz 2017): 36-41.

Dâhilde İşleme İzin Belgesi kapsamındaki eşyanın ithalatı, bizzat belge sahibi firma tarafından yapılabileceği gibi Borçlar Kanununun doğrudan ya da dolaylı temsil hükümlerine göre tayin edilmiş olmak kaydıyla, temsilci aracılığıyla da yapılabilir. Bu tür ithalatta gümrük idarelerince, belge süresi içerisinde belirtilen miktar ve değeri geçmemek kaydıyla ithalata izin verilir ve belge sahibinin unvanı ile Dâhilde İşleme İzin Belgesi sayısı gümrük beyannamelerine kaydedilir.¹⁷

1.3.2. Dahilde İşleme İzni (Dİİ)

Dahilde işleme izni, başvuru alan Gümrük İdaresi tarafından kapasite raporuna sahip üretici firmalara veya ithalatçının kapasite raporu olan üretici bir firmayı gümrük idaresine Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri Formunda bildirmesi durumunda ithalatçı firmalara verilmektedir.¹⁸

Dahilde işleme izni, dahilde işleme izin belgesi kadar kapsamlı değildir. İşletmelerde küçük ölçekli işlemler için DİİB almaya gerek yoktur. Örneğin; bir makineye takılacak ve haricen gözle de tespiti yapılabilecek bir motorun geçici olarak ülkeye getirilmek istenmesi gibi bir durumda, yine dahilde işleme rejim hükümleri çerçevesinde, doğrudan gümrük idarelerinden bu izin alınmaktadır.¹⁹

Gümrük Kanunu Madde 110'a göre dahilde işleme izni açıklaması şu şekilde yapılmıştır:

“1.Dahilde işleme izni, 80 inci madde çerçevesinde, işleme faaliyetlerini yapan veya yaptıran kişinin talebi üzerine verilebilir.

2. Dahilde işleme izni sadece; Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik kişilere, 108 inci maddenin 3 üncü fıkrasının (d) bendinde belirtilen eşyanın kullanımı hariç, ithal eşyasının işlem görmüş ürünler içerisinde mevcudiyetinin veya 109 uncu madde kapsamında eşdeğer eşya için konulmuş koşullara uyulduğunun tespit edilebildiği hallerde, Türkiye Gümrük Bölgesindeki üreticilerin temel ekonomik

¹⁷ Şişman, Gülden. “ Dahilde İşleme Rejiminin Vergisel Avantajları ve İhlali”. *Journal of Current Research on Social Sciences*, No: 7, 2017: 270, 271.

¹⁸ Kosovalı, Gökhan. “Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları ve Sık Yapılan Hatalar”. *Gümrük ve Ticaret Uzmanları Dergisi*, No: 46, (Temmuz 2017): 37.

¹⁹ Dölek, Ali. *Sorularla Dahilde İşleme Rejimi*. İstanbul: Umut Kitap Basım Yayın Dağıtım Evi, (Ocak 2014): 18,19.

çıkartmalarının olumsuz etkilenmemesi şartıyla, dahilde işleme rejiminin işlem görmüş ürünlerin ihracı veya yeniden ihracı için en iyi imkanların yaratılmasına yardımcı olduğu hallerde Bakanlar Kurulu tarafınca, verilebilir.

3. Ticari nitelikte olmayan dahilde işleme amaçlı ithalat için Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik kişilere de izin verilmesi mümkündür.”²⁰

1.3.3. Dahilde İşleme İzin Belgesi ve Dahilde İşleme İzni Farkı

Dahilde işleme izni belgesi kapasite raporuna uygun olarak ihracatçı firmalara Ticaret Bakanlığı'nca elektronik ortamda ithalat ve ihracat miktar teminatları çerçevesinde verilirken, dahilde işleme izni ise kapasite raporuna sahip üretici firmalara veya ithalatçının kapasite raporu olan üretici bir firmayı gümrük idaresine Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri Formunda bildirmesi durumunda²¹ ve DİİB'e gerek duyulmayan, DİİB'e ilavesi zaman kaybına yol açacak yada DİİB'e ilavesi mümkün olmayan durumlarda gümrük idareleri tarafından ithalatçı firmalara verilir.

Dahilde işleme izin belgesine ilave olamayacak faaliyetlerin bazıları; tekstil ürünlerinde kullanılan yardımcı madde ve malzeme, kıymetli maden ve taşların işlendikten sonra ihraç edilmek üzere işçiliğe tabi tutulması, eşyanın korunması, görünüş ya da satış kalitesinin iyileştirilmesi, yeniden dağıtım veya yeniden satış için hazırlanmasına yönelik işlemler, eşyanın yenilenmesi ve düzenli hale getirilmesi dahil olmak üzere, tamir edilmesi veya boyanması, eşyanın elden geçirme ve ayarlar da dahil olmak üzere onarımı, bedelsiz olarak ithal edilen eşyanın işleme faaliyetine tabi tutulması, Fide ithalatını müteakip, ihraç edilmek üzere kesme çiçek yetiştirilmesi, filmaşın ithalatını müteakip, ihraç edilmek üzere çivi ve tel üretimi, rulo sacın ithalatını müteakip, ihraç edilmek üzere kesilmiş sac elde edilmesinde kullanılmasıdır.

1.4. Dahilde İşleme Rejiminde Süreler

Dahilde işleme izni belgesinin ve dahilde işleme izninin azami sağlanabilecek süresi on iki (12) aydır. Ancak, DİR tebliğinde belirtildiği üzere gemi inşa, komple tesis

²⁰ RESMÎ GAZETE, 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 04.11.1999 tarihli, 23866 sayılı Resmi Gazete.

²¹ Kosovalı, Gökhan. “Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları ve Sık Yapılan Hatalar”. *Gümrük ve Ticaret Uzmanları Dergisi*, No: 46, (Temmuz 2017): 37.

vb. ile üretim süreci ok iki ayı aşan ürünler ve savunma sanayi alanına giren ürünlerin ihracına ilişkin düzenlenen belgenin veya izin süresi proje süresi kadar tespit edilir.

Mevcut sürenin başlangıcı dahilde işleme belgesinin/ dahilde işleme izninin verilmiş tarihi olarak kabul edilir. Süre sonu belgenin/ izin uygun görülmüş ve belirtilmiş bitim tarihidir. Mücbir sebepler de ise izin süresinin bitiminin rastladığı ayın son günüdür.

Mücbir sebepler, haklı sebepler veya fevkalade hallerin meydana gelmesi durumunda belge veya izin bitiş süresine ek süre istenebilir. Uygun görülen süre belge yada izin bitiş süresine ilave edilir.

Dahilde işleme izni belgesinin yada dahilde işleme izninin süre uzatımı halleri:

- DİİB'e/Dİİ'ye verilen süre, taahhüt edilen ihracat tutarının %25'inin gerçekleşmesi durumunda veya mücbir sebeple uzatılabilir.
- DİR'de ithalatın gerçekleştiği ilk tarih başlangıç alınmak üzere, süre azami 3 ay uzatılabilir. Hiç ihracat gerçekleşmemiş olsa dahi süre azami 3 ay uzatılabilir.
- Komple tesis yada gemi inşasına ilişkin düzenlenen belgelerde (taahhüt edilen ihracatın %25'nin gerçekleşmesi) üretimin %25'inin tamamlanması halinde belge süresine ek ilk belirlenen sürenin yarısı oranında ek süre verilir.

Dahilde işleme izin belgesi için süre haklarından faydalanabilmek için belge bitiminden itibaren 3 ay içerisinde elektronik ortamda Ticaret Bakanlığına; Dahilde işleme izni için süre haklarından faydalanabilmek için de belge bitiminden itibaren 1 ay içerisinde teşvik belgesiyle birlikte gümrük Müdürlüğüne başvuru yapılmalıdır.

1.5. Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında İhracat Taahhüdünün Kapatılması

Dahilde işleme izni belgesini ve dahilde işleme iznini belgede yada izinde belirtilen şartlar dikkate alınarak, dahilde işleme rejimi hükümleri doğrultusunda, taahhüt edilen ihracatın gerçekleşmesiyle birlikte Dahilde İşleme Rejimi Kararı Madde 19 çerçevesinde kapatılma işlemine alınır.

Dahilde İşleme Rejimi Tebliği Madde 28'de belirtildiği üzere:

“ Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde belge/izin süresi içerisinde serbest bölgelere gerçekleştirilen ihracata konu eşyanın en geç belge/izin süresi bitiminden itibaren 3 (üç) ay içerisinde; serbest bölgelerden başka bir ülkeye satışının yapıldığının, Yatırım Teşvik Belgesi veya bir başka belge/izin kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesine ithalatının yapıldığının, serbest bölgelerde bulunan tesislerin yapımında kullanıldığının, serbest bölgelerde bulunan tesislerde makine-teçhizat, demirbaşa kayıtlı eşya veya bunların parçası olarak kullanıldığının, serbest bölgelerde yerleşik gemi inşa faaliyetinde bulunan firmalara gemi inşasında kullanılmak üzere tesliminin yapıldığının, serbest bölgelerden gümrüksüz satış mağazalarına satışının yapıldığının veya serbest bölgelerden kara, deniz ve hava taşıtlarına kumanya olarak tesliminin yapıldığının tevsiki kaydıyla, belge/izin ihracat taahhüdü kapatılır.

Geri ödeme sistemi çerçevesinde belge/izin süresi içerisinde serbest bölgelere gerçekleştirilen ihracata konu eşyanın en geç belge/izin süresi bitiminden itibaren 3 (üç) ay içerisinde; serbest bölgelerden başka bir ülkeye satışının yapıldığının (bu Tebliğin 11, 12 ve 13 üncü maddesi hükümleri çerçevesinde), serbest bölgelerde bulunan tesislerin yapımında kullanıldığının, serbest bölgelerde bulunan tesislerde makine-teçhizat, demirbaşa kayıtlı eşya veya bunların parçası olarak kullanıldığının, serbest bölgelerde yerleşik gemi inşa faaliyetinde bulunan firmalara gemi inşasında kullanılmak üzere tesliminin yapıldığının, serbest bölgelerden gümrüksüz satış mağazalarına satışının yapıldığının veya serbest bölgelerden kara, deniz ve hava taşıtlarına kumanya olarak tesliminin yapıldığının tevsiki kaydıyla, belge/izin ihracat taahhüdü kapatılır.”²²

1.5.1. Dahilde İşleme İzin Belgesi İhracat Taahhüdünün Kapatılması

Dahilde işleme izni belgesi sahibi firma belge kapsamındaki ihracat taahhüdünü kapatmak için belge süresi sonundan itibaren en geç 3 ay içerisinde elektronik ortamda

²² Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat: 2006/12.

ve gerekli belgelerle birlikte İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine müracaat etmelidir.

Belirtilmiş süre içerisinde elektronik ortamda gerekli uyarı yapılmış olmasına rağmen belge kapatma müracaatı yapılmaması durumunda, herhangi bir yazılı uyarı daha yapılmadan 3 ay sürenin kullanılması beklenir. Eğer bu süre içerisinde de kapatma talebinde bulunulmaz ise ilgili ihracatçı birlikleri genel sekreterliği tarafından caza-i işlem uygulanarak resen kapatılır. Resen kapatılan dahilde işleme izin belgeleri idarece Resmi Gazete’de aylık listeler şeklinde ilan edilir.

Dahilde işleme izin belgesi ihracat taahhüdünün kapatılması için elektronik ortamda ve bağlı buldukları ihracatçıları birlikleri genel sekreterliklerine aşağıdaki bilgi ve belgelerle müracaat etmesi gerekir:

- Dahilde işleme izin belgesinin kağıda basılı nüshası
- Gümrük beyannamelerinin aslı
- İthalat ve ihracat listeleri
- Döviz alım belgesi aslı
- Ekspertiz raporu (belge süresi içerisinde alınmış)
- Telafi edici vergi makbuzu
- Yeminli mali müşavir raporu (ekte: onaylı ihracat gümrük beyannameleri ve onaylı KDV tecil/terkin kapsamında yurtiçi alımlar)

Gerekli bulunması halinde:

- ATR Dolaşım Belgesi
- Menşe ispat belgeleri
- Tedarikçi beyanı
- Telafi edici vergi tablosu

Serbest bölgelere yapılan ihracat için:

- Serbest bölgelere yapılan ithalatın gümrük beyanname asılları
- Serbest bölge gümrük müdürlüğü ve serbest bölge müdürlüğü tarafından müştereken düzenlenen tutanak

1.5.2. Dahilde İşleme İzni İhracat Taahhüdünün Kapatılması

Dahilde işleme izni sahibi firma belge kapsamındaki ihracat taahhüdünü kapatmak için izin süresi sonundan itibaren en geç 1 ay içerisinde ilgili gümrük müdürlüklerine ilgili belge ve bilgilerle müracaat etmelidir.

Dahilde işleme izni ihracat taahhüdünün kapatılması için ilgili gümrük idarelerine aşağıdaki bilgi ve belgelerle müracaat etmesi gerekir:

- İhracata yönelik gümrük beyannamelerinin aslı
- İthalat ve ihracat listeleri
- Ekspertiz raporu (belge süresi içerisinde alınmış)
- Yeminli mali müşavir raporu (ekte: onaylı ihracat gümrük beyannameleri ve onaylı KDV tecil/terkin kapsamında yurtiçi alımlar)

Gerekli bulunması halinde:

- ATR Dolaşım Belgesi
- Menşe ispat belgeleri
- Tedarikçi beyanı
- Telafi edici vergi makbuzu
- Telafi edici vergi tablosu

Serbest bölgelere yapılan ihracat için:

- Ön statü belgesi
- Serbest bölge işlem formu aslı
- Serbest bölgelere yapılan ithalatın gümrük beyanname asılları
- Serbest bölge gümrük müdürlüğü ve serbest bölge müdürlüğü tarafından müştereken düzenlenen tutanak

İKİNCİ BÖLÜM: DAHİLDE İŞLEME REJİMİNDE FİRMALARIN SORUMLULUKLARI, YAPILAN HATALAR, UYGULANAN CEZALAR, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde de dahilde işleme rejimiyle ilgili firma sorumlulukları, işleyişte yapılan hatalar, bu hatalara karşı uygulanan cezalar ve karşılaşılan yada karşılaşılabilecek olan sorunlar ele alınmaya çalışılmış ve mevcut bu sorunlara olası çözüm önerileri sunulmuştur.

2.1. Firma Sorumlulukları

Dahilde işleme rejimi teşviğinden yararlanmak üzere firmaların belge/izin için başvuru öncesinde hazırlamaları gereken bilgi ve belgeler ve de bir talep formu vardır. (Ek; 1,2)

Gerekli birimlere başvuru yapılır ve uygun görülmesi doğrultusunda belge/izin alınmış olur. Alınan belge veya iznin başlama süresinden bitiş süresine kadar ardından kapatma işlemleri de dahil firmaların belge kapsamında sorumlulukları vardır. Bunlar belge/izin kullanımında teşvik avantaj ve istisnalarından yararlanılabilmesi için gerekli olan ithal edilen hammaddenin/eşyanın mamul içerisinde ya da işlenerek ihraç zorunluluğu ve ihracatın gerçekleştirilmesi zorunluluğu sorumluluklarıdır.

2.1.1. İthal Edilen Hammaddenin Mamul İçinde İhraç Zorunluluğu

Belge kapsamında ithal edilen hammaddelerin/eşyaların kapasite raporunda yazılı kullanım oranları çerçevesinde kullanılarak yapılan üretimde ortaya çıkan mamulün ihraç edilmesi zorunludur.

İthal edilen hammaddenim/eşyanın mamul içinde yada işlenerek ihracatın gerçekleşmediği durumlarda rejim kapsamında uygulanan istisna ve avantajlardan yararlanılamayacağı gibi cezai hükümler de uygulanır.

2.1.2. İhracatın Gerçekleştirilmesi Zorunluluğu

Dahilde işleme izin belgesi yada dahilde işleme izni kapsamında ithal edilmiş hammaddenin/eşyanın mamul içinde yada işlenerek elde edilmiş yeni ürünün, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına (yurt dışı ihracat) yada serbest bölgelere ihraç edilmesi zorunluluğu firmalar için ihracatın gerçekleştirilmesi zorunluluğu olarak tanımlanır.

Belge/izin kapsamında ithal edilmiş ürünle elde edilmiş mamulün belge/izin süresi içerisinde yurt dışına veya serbest bölgelere, belgede belirlenmiş miktar aralığında, belirtilmiş değer ve oranlarla fiilen ihraç edilmesi zorunludur.

2.2. Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Yapılan Hatalar, İhlaller

Dahilde işleme rejiminden yararlanma sırasında belge kullanıcıları tarafından bazen istenmeden oluşan hatalar bazen de farkında olarak yapılan ihlaller göze çarpmaktadır.

2.2.1. Dahilde İşleme Rejiminde Yapılan Hatalar

Dahilde işleme rejimi kapsamında yapılan hataların başında değerlendirme hataları gelir. Değerleme hatalarının oluşmasında da en büyük faktör belge talebi sırasında istenen ithalat ve ihracat için belirlenen miktar ve maddi değer teminatlarıdır. Mevcut bu hatanın oluşumu belge kullanıcısının iradesi dışında ekonomik, politik, siyasi vb. birçok faktör ile değişime uğrayacağı için bazı dönemlerde belge kapsamında verilen taahhütleri yerine getirmek zor hale gelmektedir.

En sık karşımıza çıkabilecek değerlendirme hataları;

- Hesaplama Hatası: Belge kapsamında yapılacak olan ithalatın yine belge kapsamında yapılacak olan ihracata oranını yanlış hesaplama; yapılan hesaplamalarla ithal edilen eşya/hammadde kullanılarak elde edilecek olan yeni ürünün ihracatının farklı bir miktarda yapılmasından dolayı, ihracat miktarının ithalat miktarından eksik kalması ve bu durumun belge süresi bittikten tespit edilmesinden kaynaklanır.

- Eşdeğer eşya kullanımını önceki ihracat miktarlarına göre hesaplaması; birinci unsur, aynı ticari nitelikte ve kalitede olmamasına rağmen eşyayı eşdeğer eşya olarak göstermek, ikinci unsur ise ithalatı yapılmış eşyayı bir şekilde yurtiçinde satılmasından sonra, aynı nitelikte başka bir eşyayı yurtiçinden temin edip ihracatı gerçekleştirmektir. Mevcut bu durumda Gümrük Kanunu madde 238'e göre eşyanın gümrüklenmiş değerinin (kendi değeri + gümrük vergileri) iki katı oranında ceza uygulanır.
- İthalatın Aşılması: Belge kapsamında yapılan ithalatın miktar ve kıymet olarak aşılmasıdır. Miktar hatası; Dahilde işleme rejimi sistemi ile gümrük idarelerinin kullanmış olduğu Bilge Sistemi arasında veri akışı sağlanmaktadır. Belirtilen iki sistem arasında yaşanan kopukluktan dolayı belgede belirlenmiş olan ithalat miktarı nadiren aşılabilmektedir. Bu durumda yapılacak olan, belgeyi revize ederek ithalat miktarını yükseltmek değil, ithalat miktar aşımının yapıldığı beyannameyi iptal ettikten sonra belgeyi revize ederek ithalat miktarını yükseltmektir. Eğer bu şekilde yapılmaz ise, belirlenen ithalat miktarını aşan kısma ait ihracatın yapılması, belge kapatma aşamasında müeyyide uygulanmasına engel olmayacak ve Gümrük Kanununun 238. maddesi uyarınca cezaya hükmedilecektir. Kıymet hatası ise DİİB de belirlenen ithalat kıymetinin aşılmasıdır. Aşılan kıymet ile ilgili yapılan hesaplamada tebliğde belirtilen sektörlere göre belirlenen döviz kullanım oranlarının altında kalırsa belge revize edilerek herhangi bir vergi ödemesine maruz kalmadan işlem tamamlanacaktır. Ancak DİİB'de belirlenen ithalat kıymetinin yapılan hesaplamada tebliğde belirtilen döviz kullanım oranının aşması durumunda aşılacak kıymete tekabül eden vergilerin tahsil edilmesi yoluna gidilecektir.²³

İthalatın miktar / kıymet aşılmasında GM. Madde 238 uygulanmaz. Ancak, miktar / kıymet aşımına denk gelecek oranda vergileme uygulanır.

²³ Kosovalı, Gökhan. "Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları ve Sık Yapılan Hatalar". *Gümrük ve Ticaret Uzmanları Dergisi*, No: 46, (Temmuz 2017): 39.

- Serbest bölgelere yapılması taahhüt edilmiş ihracatın zamanında serbest bölgede kullanılmaması ve serbest bölgeden ihraç edilememesi durumu da karşılaşılan hatalar arasındadır.

2.2.2. Dahilde İşleme Rejimi İhlalleri

Dahilde işleme rejimi ihlalleri eşyanın/hammaddenin ürüne dolayısıyla rejime dahil olma sürecinde ve/veya ihracat sürecinde gerçekleşebilir.

İhlaller iki ana bölümde düşünülebilir. Bunlardan ilki, eşyanın/hammaddenin gümrük rejimine girme esnasında olan ve de genellikle yanlış ya da hatalı beyanlardan kaynaklanan, beyanname tarifesine etkisi olacak ölçüde eşyanın/hammaddenin cins, tür, niteliklerinde yanlışlık tespit edildiğinde, yararlanılan vergi avantajının üç katı oranında vergi cezası işlemi uygulanır. İkincisi ise, dahilde işleme rejimine tabi olunmasından sonra dahilde işleme izni belgesinde yada dahilde işleme izninde ihracı taahhüt edilen ihracat ürününün yurtdışına yada serbest bölgelere ihracatının yapılmamasıdır.

Dahilde işleme rejimi ihlallerini basitçe ele alacak olursak;

- Belgede yada izinde hak olarak belirlenmiş miktardan fazla eşya/hammadde getirmek,
- Dahilde işleme izni belgesi yada Dahilde işleme iznini kullanarak fayda sağlama yoluyla kara para aklamak,
- İthal edilen eşyayı/hammaddeyi ihraç edilmiş gibi göstererek, işçiliğe dair haksız yere vergi iadesi almak,
- Vergi ve resimleri teminata bağlanmış yada muafiyeti sağlanmış eşya/hammaddeyi yurtiçi pazarda satmak yada bırakmak,
- İhracat miktar ve/veya kıymet değerini olduğundan fazla göstererek kredi vb. olanaklardan haksız fayda sağlamak,
- Rejim kapsamında Türkiye'ye giren eşyalarla/hammaddelerle ilgili olarak gümrüklere ibraz edilen beyannamelerde miktar, cins, tarife ve kıymet bakımından sahtekarlıklar yapmak,
- İhracat, sahte veya tahrif edilmiş beyanname ibraz ederek ihracat taahhüdünü kapatmak,

olarak örneklendirebiliriz.

Dahilde İşleme Rejimi Kararı Madde 22'ye ve Madde 23'e göre;

“Dahilde İşleme Tedbirlerine Uyulmaması,

Madde 22- Dahilde işleme tedbirlerini, dahilde işleme rejimi ve belgede/izinde belirtilen esas ve şartlara uygun olarak yerine getirmeyenlerden;

a) Şartlı muafiyet sistemi kapsamında ithal edilen ve Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya belge/izin süresi bitiminden itibaren 3 (üç) ay içerisinde başka bir ülkeye satışının yapılması kaydıyla belge/izin süresi içerisinde serbest bölgelere ihracı gerçekleştirilmeyen eşya ile belge/izin süresi içerisinde serbest bölgelere ihraç edilen eşyanın belge/izin süresi bitiminden itibaren 3 (üç) ay içerisinde bir başka belge/izin kapsamında ithalatı şartıyla Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmeyen eşyanın ithali esnasında alınmayan vergi,

b) Belge/izin kapsamında izin verilen miktarın üzerinde ithalat yapılması halinde, bu kısma tekabül eden ithalattan doğan vergi,

c) Belge kapsamında ithal edilen eşyanın tamamı ihraç edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılmış olsa dahi döviz kullanım oranının %80'i (İkincil işlem görmüş tarım ürünü taahhüdü içeren belgeler için %100'ü) geçmesi halinde, bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

d)Belge/izin kapsamında ithal edilen işletme malzemesinin CIF ithal tutarının, gerçekleşen FOB ihraç tutarının %2 (doğal taşlar ile kıymetli maden ve taş ihraç taahhüdü içeren belgelerde %10)'sinden fazla olması halinde, bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

e) Belge/izin kapsamında ithal edilen değişmemiş eşyanın CIF ithal tutarının, gerçekleşen FOB ihraç tutarının %1'inden fazla olması halinde, bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

f) Geri ödeme sistemi çerçevesinde düzenlenen belge/izin kapsamında A.TR dolaşım belgesi eşliğinde Avrupa Topluluğuna üye ülkelere veya menşe ispat belgeleri eşliğinde, Avrupa Topluluğuna üye ülkelere, Pan-Avrupa Menşe Kümülyasyonuna taraf ülkelere veya Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmış bir

ülkeye işlem görmüş ürün olarak ihraç edilmek üzere ithal edilen ancak süresi içerisinde ihracı gerçekleştirilmeyen eşyaya ilişkin alınmayan vergi,

g) Dahilde işleme izin belgesinin/dahilde işleme izninin iptal edilmesi halinde, belge/izin kapsamında varsa alınmayan vergi,

h) Dahilde işleme izin belgesinin/dahilde işleme izninin resen kapatılması halinde, belge/izin kapsamında varsa alınmayan vergi,

ithal tarihi itibarıyla 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir. Ayrıca, ithal edilen ve süresi içerisinde ihracı gerçekleştirilmeyen eşya için 4458 sayılı Kanunun 238 inci maddesi hükmü çerçevesinde gümrük vergilerinin 2 (iki) katı para cezası alınır.

Birinci fıkra hükmü çerçevesinde vergisi ve cezaları ödenen eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulmasının talep edilmesi halinde, ticaret politikası önlemlerinin uygulanması ve eşyanın ithali için öngörülen dış ticarete teknik düzenlemeler ve standardizasyon mevzuatı dahil diğer işlemlerin tamamlanması şartı aranır. Aksi takdirde, bu eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimi dışındaki gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması gerekir.

Dahilde İşleme Rejiminde Sağlanan Hakların Kötüye Kullanımı

Madde 23- Müsteşarlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarının denetim birimleri ile Gümrük Müsteşarlığınca yapılan inceleme ve soruşturma sonucunda, gümrük beyannamesi ve eki belgelerin sahte olduğunun veya üzerinde tahrifat yapıldığının ya da gerçek dışı olduğunun veya gerçeği yansıtmadığının tespiti halinde;

a) Bu gümrük beyannamesi dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni ihracat taahhüdünün kapatılmasında kullanılamaz.

b) İhracat taahhüdünün kapatılmasında kullanılmış olması veya kullanılmak üzere ibraz edilmesi halinde, bu beyanname kapsamı ihracata tekabül eden ithalata ilişkin vergi, bu Kararın 22 nci maddesi hükümleri çerçevesinde tahsil edilir ve ilgililer hakkında kanuni işlem yapılır.

c) Bu gümrük beyannamesinde kayıtlı belge/izin sahibi firma ve/veya aracı ihracatçıya ait dahilde işleme izin belgelerine/dahilde işleme izinlerine (bu firmaların bir başka firmanın belgesinde yan sanayici olması da dahil) 1 (bir) yıl süreyle indirimli teminat uygulanmaz. Bu durumdaki aracı ihracatçı, beyanname konusu işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan eşyanın ithalatı esnasında alınmayan vergiden, belge/izin sahibi firma ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Ancak, gümrük beyannamesi ve eki belgeler üzerindeki tahrifatın belge/izin sahibi firma tarafından yapılmadığının kesinleşmiş mahkeme kararı ile tespiti kaydıyla, bu işlemin dahilde işleme rejimi çerçevesinde firmaya herhangi bir menfaat sağlamadığı ve yapılan ihracatın gerçek olduğunun tespiti halinde, birinci fıkra hükmü uygulanmaz.”²⁴

2.3. Dahilde İşleme Rejimi Dahilinde Uygulanan Cezalar

Dahilde İşleme Rejimi uygulamasının mevcut avantajlarından yararlanırken, taahhüde bağlı ve süresinde yapılması gereken ithalatlar ve ihracatlar da dikkat edilmesi gereken konuların başında gelmektedir. Aksi takdirde istenmeden yapılan hataların ya da çıkar amaçlı Dahilde İşleme Rejimi ihlallerinin ciddi cezai yaptırımları uygulanmaktadır.

2.3.1. Dahilde İşleme Rejimi Süre İhlalinde Cezalar

“Dahilde işleme izin belgesi / dahilde işleme izni ile avantajlı ithal edilmiş fakat yurt içinde geçici olan eşyanın, belge yada izinde öngörülmüş süre içerisinde, rejimden yararlanma kuralları çerçevesinde bitirilmemiş, kullanılmamış olması durumunda bazı yaptırım uygulamaları devreye girer. Bunlar, İzin verilen sürenin sonundan itibaren aşan sürelerde rejimin gerektirdiği işlemlerin bitirilmesi veya gümrükçe onaylanmış bir işlem ya da kullanıma tabi tutulması durumunda;

- a) İzin verilen sürenin sonundan itibaren bir ay içerisinde ise Gümrük Kanunu'nun 241. maddesinde belirtilen tutarın iki katı oranında usulsüzlük cezası uygulanacaktır.

²⁴ RESMİ GAZETE, 2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı, 70.01.2005 tarihli, Resmi Gazete.

- b) İzin verilen sürenin sonundan itibaren iki ay içerisinde ise Gümrük Kanunu'nun 241. maddesinde belirtilen tutarın dört katı oranında usulsüzlük cezası uygulanacaktır.
- c) İzin verilen sürenin sonundan itibaren iki ayı aşan kullanım veya rejimin gerektirdiği işlemlerin bitirilmesi durumunda ise Gümrük Kanunu'nun 238. maddesinde belirtildiği şekilde, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı oranında ceza uygulanır.

Ancak, ithal edilen eşyanın, işleme faaliyetindeki hali veya işlem görmüş ürün hali de dahil olmak üzere rejim çerçevesinde izin verilen yerlerde tespiti halinde, ithal eşyasının gümrük vergileri tutarının iki katı oranında para cezasına hükmedilir. Söz konusu her iki durum için düzenlenen ceza kararının ödeme süresi içerisinde eşyanın gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması halinde ise; eşyanın gümrük vergileri tutarında para cezası tahsil edilmesi söz konusu olacaktır.”²⁵

Bahsi geçen cezalar Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği kapsamında olup, ceza tebliğinin sorumlu tarafından alındığı tarihten itibaren 15 gün içerisinde Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlükleri'nde bulunan Uzlaşma Komisyonu Başkanlıkları'na uzlaşma talebinde bulunulabilir.

2.3.2. Dahilde İşleme Rejiminde Uygulanan Cezalar

Dahilde işleme rejiminden yararlanırken istem dışı yapılan hatalarda daha dikkatli olunması yada istem dahilinde yapılan hilelerin önüne geçilmesi amacıyla Dahilde İşleme Rejimi Tebliği'nin 45. ve 46. Maddelerinde konuyla ilgili açıklama aşağıda belirtildiği gibi yapılmıştır.

Dahilde İşleme Rejimi Tebliği Madde 45'e göre:

“Dahilde işleme tedbirlerine uyulmaması (Madde 45)

(1) Dahilde işleme tedbirlerini, dahilde işleme rejiminde ve belgede/izinde belirtilen esas ve şartlara uygun olarak yerine getirmeyenlerden;

²⁵ Kosovoalı, Gökhan. “Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları ve Sık Yapılan Hatalar”. *Gümrük ve Ticaret Uzmanları Dergisi*, No: 46, (Temmuz 2017): 41.

a) Şartlı muafiyet sistemi kapsamında ithal edilen ve Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere ihracatı gerçekleştirilmeyen eşyanın ithali esnasında alınmayan vergi,

b) Şartlı muafiyet sistemi kapsamında ithal edilen ve serbest bölgelere gerçekleştirilen ihracata konu eşyanın en geç belge/izin süresi bitiminden itibaren 3 (üç) ay içerisinde; serbest bölgelerden başka bir ülkeye satışının yapılmaması, Yatırım Teşvik Belgesi veya bir başka belge/izin kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesine ithalatının yapılmaması, serbest bölgelerde bulunan tesislerin yapımında kullanılmaması, serbest bölgelerde bulunan tesislerde makine-teçhizat, demirbaşaya kayıtlı eşya veya bunların parçası olarak kullanılmaması, serbest bölgelerde yerleşik gemi inşa faaliyetinde bulunan firmalara gemi inşasında kullanılmak üzere tesliminin yapılmaması, serbest bölgelerden gümrüksüz satış mağazalarına satışının yapılmaması veya serbest bölgelerden kara, deniz ve hava taşıtlarına kumanya olarak tesliminin yapılmaması durumunda, bu kapsamdaki ithalat esnasında alınmayan vergi,

c) Belge/izin kapsamında izin verilen miktarın üzerinde ithalat yapılması halinde, bu kısma tekabül eden ithalattan doğan vergi,

ç) Belge kapsamında ithal edilen eşyanın tamamı ihraç edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılmış olsa dahi döviz kullanım oranının %80'i (İkincil işlem görmüş tarım ürünü taahhüdü içeren belgeler için %100'ü) geçmesi halinde, bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

d) Belge/izin kapsamında ithal edilen işletme malzemesinin CIF ithal tutarının, gerçekleşen FOB ihraç tutarının %2 (doğal taşlar ile kıymetli maden ve taş ihraç taahhüdü içeren belgelerde %10)'sinden fazla olması halinde, bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

e) Belge/izin kapsamında ithal edilen değişmemiş eşyanın CIF ithal tutarının, gerçekleşen FOB ihraç tutarının %1'inden fazla olması halinde, bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

f) Geri ödeme sistemi çerçevesindeki belge/izin kapsamında A.TR dolaşım belgesi eşliğinde Avrupa Topluluğuna üye ülkelere veya menşe ispat belgeleri

eşliğinde Avrupa Topluluğuna üye ülkelere, Pan-Avrupa Menşe Kümülyasyonuna taraf ülkelere, Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülyasyonuna taraf ülkelere veya Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmış bir ülkeye işlem görmüş ürün olarak ihrac edilmek üzere ithal edilen ancak süresi içerisinde ihracatı gerçekleştirilmeyen eşyaya ilişkin alınmayan vergi,

g) Dahilde işleme izin belgesinin/dahilde işleme izninin iptal edilmesi halinde, belge/izin kapsamında varsa alınmayan vergi,

ğ) Dahilde işleme izin belgesinin/dahilde işleme izninin resen kapatılması halinde, belge/izin kapsamında varsa alınmayan vergi,

ithal tarihi itibarıyla 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir. Ayrıca, ithal edilen ve süresi içerisinde ihracı gerçekleştirilmeyen eşya için 4458 sayılı Kanunun 238 inci maddesi hükmü çerçevesinde gümrük vergilerinin 2 (iki) katı para cezası alınır.

(2) Birinci fıkra hükmü çerçevesinde vergisi ve cezaları ödenen eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulmasının talep edilmesi halinde, ticaret politikası önlemlerinin uygulanması ve eşyanın ithali için öngörülen dış ticarete teknik düzenlemeler ve standardizasyon mevzuatı dahil diğer işlemlerin tamamlanması şartı aranır. Aksi takdirde, bu eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimi dışındaki gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması gerekir.”²⁶

Dahilde İşleme Rejimi Tebliği Madde 45'e göre de:

“Dahilde işleme rejiminde sağlanan hakların kötüye kullanımı(Madde 46)

(1) Müsteşarlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarının denetim birimleri ile Gümrük Müsteşarlığınca yapılan inceleme ve soruşturma sonucunda, gümrük beyannamesi ve eki belgelerin sahte olduğunun veya üzerinde tahrifat yapıldığının ya da gerçek dışı olduğunun veya gerçeği yansıtmadığının tespiti halinde;

a) Bu gümrük beyannamesi dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni ihracat taahhüdünün kapatılmasında kullanılamaz.

²⁶ Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat: 2006/12.

b) İhracat taahhüdünün kapatılmasında kullanılmış olması veya kullanılmak üzere ibraz edilmesi ve bu beyanname kapsamı işlem görmüş ürün ihracatının esas alınmaması nedeniyle, taahüt kapatma işlemi için sunulan mevcut gümrük beyannameleri ile ihracat taahhüdünün tamamlanamaması halinde, eksik ihracata tekabül eden ithalata ilişkin vergi, bu Tebliğin 45 inci maddesi hükmü çerçevesinde tahsil edilir ve ilgililer hakkında kanuni işlem yapılır.

c) Bu gümrük beyannamesinde kayıtlı belge/izin sahibi firma ve/veya aracı ihracatçıya ait dahilde işleme izin belgelerine/dahilde işleme izinlerine (bu firmaların bir başka firmanın belgesinde yan sanayici olması da dahil) 1 (bir) yıl süreyle indirimli teminat uygulanmaz. Bu durumdaki aracı ihracatçı, beyanname konusu işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan eşyanın ithalatı esnasında alınmayan vergiden, belge/izin sahibi firma ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

(2) Ancak, gümrük beyannamesi ve eki belgeler üzerindeki tahrifatın belge/izin sahibi firma tarafından yapılmadığının kesinleşmiş mahkeme kararı ile tespiti kaydıyla, bu işlemin firmaya dahilde işleme rejimi çerçevesinde herhangi bir menfaat sağlamadığının ve yapılan ihracatın gerçek olduğunun tespiti halinde, birinci fıkra hükmü uygulanmaz.”²⁷

2.4. Dahilde İşleme Rejimi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Dahilde işleme rejimini doğru işletme adına ihracatçıların ve kamu idarelerinin ciddi kaynak ve zaman ayırdığı biliniyor. Şirketlerde bu rejimi takip etmek için özel bölümler kurulurken, buralara konusunda uzman personelin tahsis edildiği ve kamu idaresi tarafında da ciddi bir yapı kurulduğu görülüyor (Bahadır, 2017).

Aşağıda gerek işgücü gerekse zaman kaybı oluşturan rejim dahilinde yaşanan bazı sorunlar ve olabilecek muhtemel çözüm önerileri örneklendirilmiştir.

- İthal edilen eşyanın ihraç edilen eşyanın bünyesinde kullanıldığının tevsiki için şirketler tarafından rejim kapama başvurusunda ciddi kaynak ayrılırken, kamu idaresi

²⁷ Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat: 2006/12.

tarafından da bu dokümanlar ve bilgilerin kontrolü için ciddi bir kaynak ve zaman ayrılmış oluyor.

İmalat aşamasında ortaya çıkan hatalı üretim vb. sebeplerle standart ürün şartlarını taşımayan ve ihracatının yapılması mümkün olmayan ikincil ürünlerin ciddiyetle takip edilmesi ve bu ürünlerin imalatında kullanılan dahilde işleme rejimi kapsamındaki girdilerin rejimin kapatma süresi içerisinde millileştirilmesi zorunludur. Bu sebeple ikincil ürünlerdeki girdilerin cins, miktar, fiyat ve kıymet bilgilerinin ilgili gümrük idaresine beyan edilmesi ve bu ürünlere ilişkin gümrük vergisi, KDV, kaynak kullanım destekleme fonu (KKDF) ve diğer yükümlülüklerinin yerine getirilerek ödenmesi ve bu belgelerin dahilde işleme izin belgesinin kapatılması esnasında yetili birime ibrazı gerekir. Aksi taktirde firmalar kasıtlı olmadığı halde gümrük kaçakçısı durumuna düşüp vergi ziyayı cezasıyla karşılaşır.

Bu Soruna yönelik olabilecek en basit çözüm; dahilde işleme rejimi kapsamında alınan hammaddelerle yapılan imalatın titizlikle izlenmesi ve böyle bir durumun tespiti halinde firmalara yaptırım uygulanmadan önce gerekli düzeltme uyarı ve zamanı verilerek mevcut kusurun giderilmesi sağlanabilir.

- Dahilde işleme rejiminde en çok dikkat edilmesi gereken husus yerli üreticilerdir. İhracatçıların mevcut teşvik ve olanaklar sayesinde yurtdışından ithal ettikleri ara mamul veya hammaddeler, yerli üreticinin yeterli kalitede ürettikleri ürünlerin yerine geçmesi iç piyasada yerli üreticiyi kötü etkilemektedir. Yurt içi piyasadaki üretici firmalar maliyetleri düşüremediği için ne kadar küçülme çabasına da girse DİR avantajları ile ithal edilen mamullerle yarışamaz hale gelecektir. Dolayısıyla DİR kullanan ihracatçı firmalar rekabet gücünü artırıp avantaj sağlarken, yurtiçinde bu durum haksız rekabete dönüşecektir. AB’de ortalama % 5 olan DİR kapsamında ithalat seviyesi Türkiye açısından değerlendirildiğinde %70 oranlarına çıkmaktadır. Bu da Türkiye DİR uygulamasındaki işlemsel boşluktan doğmaktadır.

Çözüm yolu, DİR kapsamındaki fayda ve avantajlar arasına yerli üreticiyi de korumaya yönelik çalışmalar yapılıp, yerli ekonomiye zarar vermeden ve ihracat açığı oluşturmadan, ihracat için ithalat bağımlılığı yaratmamak açısından Dahilde İşleme Rejiminde ithalata yönelik yurt içini kalkındırarak kısmi kısıtlamalar getirilebilir.

- Türkiye'deki Dahilde İşleme Rejimi uygulamasında kapasite raporuna sahip üretici olmak Dahilde İşleme Rejiminden faydalanmak için yeterli olmakta, ve hemen hemen her üretim sektöründe de uygulanmaktadır. Bu durum da gerek vergisel bazda gerekse yurt içi piyasada ekonomik olumsuzluklara sebep olmaktadır.

Mevcut uygulama yerine, dahilde işleme rejimi tüm sektörler için değil de, gerekli olması halinde sadece arz yetersizliği olan yada yurt içi piyasada üretilmesi mümkün olmayan eşya, ara mamul yada mamullerin kullanılması gereken üretim durumlarında kullanılması kısıtlanmasıyla uygulanması ve de sektörler için ekonomik düzeni de düşünerek yenilenmesi gerekmektedir.

- Dahilde işleme rejimi kapsamında yapılacak ithalatın ve ihracatın ticari konjonktürün daralması sebebiyle zamanında taahhüdünün gerçekleşmemesi durumunda ilave süre hakkı için müracaat, müracaat sebebinin beyanı ve kabul şart bulunmakta olup iş yükü ve zaman kaybı oluşturmaktadır.

Çözüm olarak, her adımı elektronik ortamda yapılan özellikle dahilde işleme izin belgesi için otomatik olarak devreye girebilen belli oran ve sayı ile sınırlandırılmış ilave süre hakları sisteme yüklenebilir. Bu şekilde hem firmalar hem de görevli memurlar açısından iş yükü azalmış olacaktır.

- Dahilde işleme rejim kapsamında teminat yada taahhüt karşılığı ertelenen vergilerin terkinini yada teminatların çözümü için idarece talep edilen YMM Raporlarda belgenin bütünü dikkate alınmadan her ihraç faturası ile ihraç edilen mamullerin bünyesine giren hammaddelerin alış fatura bilgisi, miktar ve tutarlarının ayrıntılı dökümü vergi ve gümrük idareleri tarafından talep edilmekte olup bu durum imalatçı firma, ithalatçı firma ve ilgili idarelerde fazlasıyla iş gücü ve zaman kaybına sebep olmaktadır.

Çözümü, ithal edilmiş hammadde faturalarının gümrük çıkış beyannamesi bazında değil belgenin tamamında yer alan ve gümrük idaresinden elektronik ortamda alınabilen ihracat miktarları dikkate alınarak belgedeki beyan edilen hammadde alım miktarlarıyla toplu olarak karşılaştırılması, gerek belgenin bütünlüğü gerekse zaman ve iş gücü kaybını önlemek adına faydalı olacaktır.

- Dahilde işleme izin belgesi kapsamında istenen YMM raporları KDV tecil ve terkin adına vergi dairelerine teslim için hammadde tedarikçisi firmalara ikişer nüsha

olarak ve hammadde tedarikçi firmalarının sayıları oranında katlanarak artan, belge kapama işlemleri için bir nüsha, firma ve YMM arşivinde kalması adına birer nüsha olmak üzere, kağıt ortamında hazırlanıp çoğaltılan raporlar fazlasıyla iş gücü kaybı ve kağıt harcamasından kaynaklı maddi yük doğurmaktadır.

Mevcut soruna çözüm, her adımı elektronik ortamda hazırlanan, e-fatura sisteminden alınmış faturalarla ek yapılmış olan raporlar da elektronik ortamda, zaten Hazine ve Maliye bakanlığı kontrolünde devlet güvencesiyle saklama portalından alınmış faturaları yine elektronik olarak ek yapıp ilave edilebilir. Bu şekilde de hem iş gücü, maliyet açısından kayıp yaşanmadan rapor ulaştırılmış olur. Hem de kağıt ortamından uzaklaşıp doğaya zarar verilmemiş olur.

SONUÇ

Dünya ticaret döngüsünde her ülke bir yer edinip en ciddi paya ulaşmak ister. Bu sebeple de ülkeler çeşitli uygulamalar benimser ve kendi iktisat politikaları çerçevesinde ellerindeki imkanlar dahilinde ticaret politikaları geliştirirler. Özellikle büyümekte olan Türkiye gibi ülkelerde ihracata dayalı ekonomik büyüme politikaları en önde gelen stratejilerindedir. Dolayısıyla ihracatın gelişmesi içinde devlet eliyle yapılmış desteklemeler ve teşvikler gerekmektedir.

Dahilde işleme rejimi de bu durumdan doğan bir devlet teşvikidir. İhracatın desteklenmesinin ön koşulu olarak da ithalattaki sorunları rahatlatmayı görebiliriz.

Giriş bölümünde de belirtildiği şekilde; ülkelerin dünya pazarında kendilerini gösterebilmeleri, pazardaki paylarını arttırabilmeleri mevcut rekabet güçlerini geliştirmeleriyle orantılıdır. Dahilde İşleme Rejimi, imalat sektöründe çalışan firmaların küreselleşmiş ekonomi içindeki rekabet gücünü arttırmak, pazardaki paylarını genişletmek ve ürün yelpazesini arttırmak amacıyla, hammadde girdilerini dünya piyasası fiyatlarından temin edilmesi amacıyla yürütülen bir teşviktir türüdür.

Dahilde işleme rejiminde ithalat için sağlanan desteklerin başında vergi ve fonlardan muafiyetler vardır. “İthalat vergi ve fonlarından muafiyet kapsamında yararlanılmasının iki farklı uygulaması vardır. Biri ihraç edilecek eşya bünyesinde kullanılmak suretiyle hammadde ve ara malı ithalatı sırasında doğan vergi ve fonların teminata bağlanması ve üretim sonucu ortaya çıkan işlem görmüş ürünün ihracatından sonra yatırılan teminatın iade edildiği şartlı muafiyet sistemidir. Diğeri ise ithalat esnasında doğan vergi fonların gümrük idarelerine nakit olarak yatırılması ve işlem görmüş ürünün ihracatının ardından nakit yatırılan vergilerin iade edildiği geri ödeme sistemidir. Muafiyet kapsamında sıkça uygulanan ve şartlı muafiyet sistemi uygulamasında değerlendirilen bir diğer uygulama ise yurt içi alımdır. DİR, ihraç edilecek işlem görmüş eşya bünyesinde kullanılacak hammadde ve ara malının yurt içinden KDV Tecil-Terkin sistemi çerçevesinde, KDV’den muaf tutularak alınmasına da izin vermektedir.”²⁸

²⁸ Asar ve Adıgüzel; agm, Sf: 19

Türkiye açısından toplam ülke ihracatının %50 oranından fazlasının Dahilde İşleme Rejimi kapsamında yapıyor olması, bu teşvik sisteminin önemini yeterli derecede göstermektedir.

Firmalar açısından Dahilde İşleme İzin Belgesi ve Dahilde İşleme İzni şeklinde iki farklı sistemle kullanıma alınan Dahilde İşleme Rejiminde en dikkat edilmesi gereken husus her ne kadar mevzuatta kesin şekilde belirtilmemiş olsa da, iç piyasadır. İç piyasadaki üretim kapasitesi, kalitesi, dengesi vb. konular dikkate alınarak, iç ekonomiye zarar vermeden ve rekabet dengesinin bozulmasına yol açmadan uygulanmasıdır.

Ayrıca, Dahilde İşleme Rejimi uygulamasının mevcut avantajlarından yararlanırken, taahhüde bağlı ve süresinde yapılması gereken ithalatlar ve ihracatlar da dikkat edilmesi gereken konuların başında gelmektedir. Aksi takdirde istenmeden yapılan hataların ya da çıkar amaçlı Dahilde İşleme Rejimi ihlallerinin ciddi cezai yaptırımları uygulanmaktadır.

Her ne kadar Dahilde İşleme Rejimi Mevzuatı her yönü ile rejim teşvikini ele alıp, her türlü aksilik yada olası aksaklığın önüne geçmeye çalışsa da, rejim dahilinde yaşanan bazı sorunlar meydana gelmektedir. Bu sorunlar ve olabilecek muhtemel çözüm önerileri örneklendirilmiştir.

- İthal edilen eşyanın ihraç edilen eşyanın bünyesinde kullanıldığının tevsiki için şirketler tarafından rejim kapama başvurusunda ciddi kaynak ayrılırken, kamu idaresi tarafından da bu dokümanlar ve bilgilerin kontrolü için ciddi bir kaynak ve zaman ayrılmış oluyor.

İmalat aşamasında ortaya çıkan hatalı üretim vb. sebeplerle standart ürün şartlarını taşımayan ve ihracatının yapılması mümkün olmayan ikincil ürünlerin ciddiyetle takip edilmesi ve bu ürünlerin imalatında kullanılan dahilde işleme rejimi kapsamındaki girdilerin rejimin kapatma süresi içerisinde millileştirilmesi zorunludur. Bu sebeple ikincil ürünlerdeki girdilerin cins, miktar, fiyat ve kıymet bilgilerinin ilgili gümrük idaresine beyan edilmesi ve bu ürünlere ilişkin gümrük vergisi, KDV, kaynak kullanım destekleme fonu (KKDF) ve diğer yükümlülüklerinin yerine getirilerek ödenmesi ve bu belgelerin dahilde işleme izin belgesinin kapatılması esnasında yetili

birime ibrazı gerekir. Aksi taktirde firmalar kasıtlı olmadığı halde gümrük kaçakçısı durumuna düşüp vergi ziyayı cezasıyla karşılaşır.

Bu Soruna yönelik olabilecek en basit çözüm; dahilde işleme rejimi kapsamında alınan hammaddelerle yapılan imalatın titizlikle izlenmesi ve böyle bir durumun tespiti halinde firmalara yaptırım uygulanmadan önce gerekli düzeltme uyarı ve zamanı verilerek mevcut kusurun giderilmesi sağlanabilir.

- Dahilde işleme rejiminde en çok dikkat edilmesi gereken husus yerli üreticilerdir. İhracatçıların mevcut teşvik ve olanaklar sayesinde yurtdışından ithal ettikleri ara mamul veya hammaddeler, yerli üreticinin yeterli kalitede ürettikleri ürünlerin yerine geçmesi iç piyasada yerli üreticiyi kötü etkilemektedir. Yurt içi piyasadaki üretici firmalar maliyetleri düşüremediği için ne kadar küçülme çabasına da girse DİR avantajları ile ithal edilen mamullerle yarışamaz hale gelecektir. Dolayısıyla DİR kullanan ihracatçı firmalar rekabet gücünü arttırıp avantaj sağlarken, yurtdışında bu durum haksız rekabete dönüşecektir. AB’de ortalama % 5 olan DİR kapsamında ithalat seviyesi Türkiye açısından değerlendirildiğinde %70 oranlarına çıkmaktadır. Bu da Türkiye DİR uygulamasındaki işlemsel boşluktan doğmaktadır.

Çözüm yolu, DİR kapsamındaki fayda ve avantajlar arasına yerli üreticiyi de korumaya yönelik çalışmalar yapıp, yerli ekonomiye zarar vermeden ve ihracat açığı oluşturmadan, ihracat için ithalat bağımlılığı yaratmamak açısından Dahilde İşleme Rejiminde ithalata yönelik yurt içini kalkındıracak kısmi kısıtlamalar getirilebilir.

- Türkiye’deki Dahilde İşleme Rejimi uygulamasında kapasite raporuna sahip üretici olmak Dahilde İşleme Rejiminden faydalanmak için yeterli olmakta, ve hemen hemen her üretim sektöründe de uygulanmaktadır. Bu durum da gerek vergisel bazda gerekse yurt içi piyasada ekonomik olumsuzluklara sebep olmaktadır.

Mevcut uygulama yerine, dahilde işleme rejimi tüm sektörler için değil de, gerekli olması halinde sadece arz yetersizliği olan yada yurt içi piyasada üretilmesi mümkün olmayan eşya, ara mamul yada mamullerin kullanılması gereken üretim durumlarında kullanılması kısıtlamasıyla uygulanması ve de sektörler için ekonomik düzeni de düşünerek yenilenmesi gerekmektedir.

- Dahilde işleme rejimi kapsamında yapılacak ithalatın ve ihracatın ticari konjonktürün daralması sebebiyle zamanında taahhüdünün gerçekleşmemesi durumunda ilave süre hakkı için müracaat, müracaat sebebinin beyanı ve kabul şart bulunmakta olup iş yükü ve zaman kaybı oluşturmaktadır.

Çözüm olarak, her adımı elektronik ortamda yapılan özellikle dahilde işleme izin belgesi için otomatik olarak devreye girebilen belli oran ve sayı ile sınırlandırılmış ilave süre hakları sisteme yüklenebilir. Bu şekilde hem firmalar hem de görevli memurlar açısından iş yükü azalmış olacaktır.

- Dahilde işleme rejim kapsamında teminat yada taahhüt karşılığı ertelenen vergilerin terkinin yada teminatların çözümü için idarece talep edilen YMM Raporlarda belgenin bütünü dikkate alınmadan her ihraç faturası ile ihraç edilen mamullerin bünyesine giren hammaddelerin alış fatura bilgi, miktar ve tutarlarının ayrıntılı dökümü vergi ve gümrük idareleri tarafından talep edilmekte olup bu durum imalatçı firma, ithalatçı firma ve ilgili idarelerde fazlasıyla iş gücü ve zaman kaybına sebep olmaktadır.

Çözümü, ithal edilmiş hammadde faturalarının gümrük çıkış beyannamesi bazında değil belgenin tamamında yer alan ve gümrük idaresinden elektronik ortamda alınabilen ihracat miktarları dikkate alınarak belgedeki beyan edilen hammadde alım miktarlarıyla toplu olarak karşılaştırılması, gerek belgenin bütünlüğü gerekse zaman ve iş gücü kaybını önlemek adına faydalı olacaktır.

- Dahilde işleme izin belgesi kapsamında istenen YMM raporları KDV tecil ve terkin adına vergi dairelerine teslim için hammadde tedarikçisi firmalara ikişer nüsha olarak ve hammadde tedarikçi firmalarının sayıları oranında katlanarak artan, belge kapama işlemleri için bir nüsha, firma ve YMM arşivinde kalması adına birer nüsha olmak üzere, kağıt ortamında hazırlanıp çoğaltılan raporlar fazlasıyla iş gücü kaybı ve kağıt harcamasından kaynaklı maddi yük doğurmaktadır.

Mevcut soruna çözüm, her adımı elektronik ortamda hazırlanan, e-fatura sisteminden alınmış faturalarla ek yapılmış olan raporlar da elektronik ortamda, zaten Hazine ve Maliye bakanlığı kontrolünde devlet güvencesiyle saklama portalından alınmış faturaları yine elektronik olarak ek yapıp ilave edilebilir. Bu şekilde de hem iş

gücü, maliyet açısından kayıp yaşanmadan rapor ulaştırılmış olur. Hem de kağıt ortamından uzaklaşıp doğaya zarar verilmemiş olur.

Bu çalışmada; Dahilde İşleme Rejiminin mevzuat çerçevesinde tanımı yapılmış, uygulama alanlarına değinilmiş, AB ile Türkiye arasındaki Dahilde İşleme Rejimi uygulamaları arasındaki farklar belirtilmiş, Dahilde İşleme Rejiminin kullanan firmaların sorumlulukları ve bu sorumlulukların çeşitli sebeplerle yerine getirilememesi durumunda karşılaşılabilecek sonuçlarına değinilmiş, son olarak da karşılaşılan bazı sorunlar ile bu sorunlara olası çözüm olabilecek fikirler paylaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Asar, Ebru., Adıgüzel M. (2017). “Türkiye’de Dahilde İşleme Rejimi Ve Türk Dış Ticaretine Etkileri”. *T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, Working Paper Series*, WPS No/76/2017-02.
- Çalışkan, G. (2017). “Dahilde İşleme Rejimi Avantajları”, <http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/gunaycaliskan/001/> (05.03. 2019).
- Çavuş, B. (2006). “Devletçe Uygulanan Bir İhracat Teşvik Unsuru: Dahilde İşleme Rejimi”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_401.htm (05.03.2019).
- Dölek, A.(2004). *Gümrük İşlemleri ve Kaçakçılık*. Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Dölek, A. (2014). *Sorularla Dahilde İşleme Rejimi*, Umut Kitap Basım Yayın Dağıtım Evi, İstanbul.
- Eker, Ö. (2019) “ Dahilde İşleme Rejimi (DİR) Nedir?”, <https://www.disticaret.biz.tr/2016/10/dahilde-isleme-rejimi-dir-nedir.html> (02.03.2019).
- İstanbul Maden ve Metaller İhracatçılar Birlikleri Genel Sekteterliği (2019). “*Dahilde İşleme Rejimi (DİR) Nedir?*”, <https://www.immib.org.tr/tr/ihracat-devlet-yardimlari-dahilde-ve-haricte-isleme-rejimi-dahilde-isleme-rejimi-dahilde-isleme-rejimi-dir-nedir.html> (05.03.2019).
- Kosovalı, G. (2017 Temmuz). “Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları ve Sık Yapılan Hatalar”. *Gümrük ve Ticaret Uzmanları Dergisi*, No: 46, 36-41.
- “2005/1 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği”, (27.01.2005 tarih, 25907 sayılı). Resmi Gazete.
- “2006/12 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği”, (20.12.2006 tarih, 26382 sayılı). Resmi Gazete.
- “2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği”, (07.01.2005). Resmi Gazete.
- “4458 sayılı Gümrük Kanunu”, (04.11.1999 tarih, 23866 sayılı). Resmi Gazete.
- Sayılgan, G., Coşkun Ş. (2010 Ocak-Temmuz). “Dahilde İşleme Rejimi ve Türk İşletmelerinin İhracatı Üzerine Etkileri”. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 35, 37-53.
- Şişman, G. (2017). “Dahilde İşleme Rejiminin Vergisel Avantajları ve İhlali”. *Journal of Current Research on Social Sciences*, No: 7, 265-282.
- Şenol, C. (2006). “Dahilde İşleme Rejimine İlişkin Düzenlemeler İle Rejimin Yerli Üreticiler Üzerindeki Etkileri”. *Gümrük Dünyası Dergisi*, Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı: 48, 14-23.

- Takım, A. ve Ersungur, Ş.M. (2010). “Dahilde İşleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkisi”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 2, 289-305.
- T.C. Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü (2019). *Dahilde İşleme Rejimi Sıkça Sorulan Sorular*, <http://ggm.gtb.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/ticari/dahilde-isleme> (10.03.2019).
- Tekin, A., Tekin Ü.E. (2018). *Gümrük İşlemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Tekin, Ü.E. (2018). “Dahilde İşleme Rejimi: İhracat ve İthalat Üzerindeki Etkileri”. *International Journal of Academic Value Studies*, Sayı: 3, 192- 206.
- Tunçsiper, F.N. (2007). “Dahilde İşleme Rejiminin İşleyişi”, <http://huseyinust.com/konu-dahilde-isleme-rejiminin-isleyisi.html> (06.04.2019).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2019). “Dış Ticaret, Yıllara göre dış ticaret”. İstatistiksel tablolar. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046 (29.03.2019).

EK-1
DAHİLDE İŞLEME İZİNİ / DAHİLDE İŞLEME İZİN BELGESİ
ALMAK İÇİN GEREKLİ BİLGİ VE BELGELER

1– Dilekçe (İmza sirkülerinde yer alan yetkililerin adı ve soyadı belirtilerek imzalanmış)

2 – Dahilde İşleme İzni Talep Formu (2 nüsha) (İmza sirkülerinde yer alan yetkililerin adı ve soyadı belirtilerek imzalanmış) (Ek-2)

3 – Eşyanın bedelsiz gönderilme amacı ve süresini kapsayan gönderici firma ile alıcı firma arasında varsa imzalanmış sözleşme veya gönderici firma yazısı aslı ve tercümesi (*)

4 – İhraç Ürünleri ile İlgili Hammadde Sarfiyat Tablosu (Ek-9) (**)

5 – İhraç edilen mamulün üretimi ile ilgili Kapasite Raporu (Ticaret ve/veya sanayi odalarınca tasdikli) (***)

6 – Yan sanayici kullanılması halinde (İmalatçı-ihracatçı, İhracatçı, Dış Ticaret Sermaye Şirketi ve Sektörel Dış Ticaret Şirketi için);

a) Yan sanayici firmaya ait Kapasite Raporu (Ticaret ve/veya sanayi odalarınca tasdikli) (***)

b) Yan sanayici firmaya ait İmza Sirküleri (Noter tasdikli)

c) Yan sanayici ile yapılan protokol (Taraflarca imzalanmış)

7 – Ticaret Sicil Gazetesi aslı, noter veya ticaret ve/veya sanayi odaları ile ticaret sicili memurluklarınca tasdikli örneği (Kuruluş, varsa unvan değişiklikleri ile mevcut duruma ilişkin Ticaret Sicil Gazetelerinin her biri)

8 – İmza Sirküleri (Noter tasdikli)

9 – Adına üretim yapılan yurtdışında yerleşik yabancı firmadan, adet olarak belirtilen etiketin, yabancı firmanın bilgisi dahilinde ithal edilerek fason üretim yapıldığını gösteren sözleşme (****)

(*): Tebliğin 14/1-1 bendinde belirtilen işlem için

(**): Tebliğin 14/1-b, g ile 1 bentlerinde belirtilen işlemler için

(***): Kapasite raporu düzenlenmeyen üretim faaliyetleri için ilgili kurumdan alınan belge (Aslı veya ilgili kurumca tasdikli örneği)

(****): Yurtdışında yerleşik yabancı firmadan etiket ithal edilmesi halinde.

NOT :

1 – Firmanın aynı gümrük idaresindeki önceki dosyasında bulunan süresi geçerli bilgi ve belgeler tekrar istenmeyebilir.

2 – Projenin özelliğine göre ek bilgi ve belge istenmesine veya yukarıda belirtilen bilgi ve belgelerden birinin veya birkaçının istenmemesine Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca karar verilir.

3 – Tebliğin 14/1-a bendinde belirtilen işlemler için sadece 2, 7 ve 8 inci maddelerde belirtilen belgeler aranır. 14/1-a bendinde belirtilen işlemler kapsamında etiket ithal edilmesi halinde, 2, 7 ve 8 inci maddelerde belirtilen belgelere ilave olarak 9 uncu maddede belirtilen belge de aranır.

4 – Serbest bölge kullanıcısı firmalara ait demirbaşaya kayıtlı eşyanın ve yatırım malları ve ekipmanlarının Tebliğ'in 14/1-d, e bentlerinde belirtilen işlemler için dahilde işleme izni kapsamında ithal edilmek istenmesi halinde sadece 2, 7 ve 8 inci maddelerde belirtilen belgeler aranır.

EK-2
DAHİLDE İŞLEME İZİNİ TALEP FORMU

1. İHRACATÇI İLE İLGİLİ BİLGİLER						TALEP NO:
İHRACATÇI FİRMANIN						2.TALEP
- Adı Unvanı :						1- Şarh Muafiyet Sistemi ()
- Adresi :						2- Geri Ödeme Sistemi ()
- Vergi Dairesi Adı ve Hesap No :						İhracatçı ()
- Yan Sanayici Firmasının Adı ve Unvanı :						İmalatçı-İhracatçı ()
						Dış Tic. Ser. Şti. ()
						Sektörel Dış Tic. Şti. ()
3. DAHİLDE İŞLEME İZİNİNE KONU İTHAL EDİLECEK EŞYANIN						
G.T.İ.P.*	Ticari ve/veya teknik tanımı	Miktar (Adet/Kg/M)	Menşe ülke	Çıkış ülkesi	Gümrük Kıymeti CIF (\$)	
TOPLAM						
4. TABİ TUTULACAĞI İŞLEME FAALİYETİNİN TANIMI **						
5. VERİMLİLİK ORANI						
6. İŞLEME FAALİYETİNİN YAPILACAĞI YER						
7. İŞLEME FAALİYETİ İÇİN GEREKEN SÜRE						
8. İHRAÇ EDİLECEK EŞYANIN						
G.T.İ.P.*	Ticari ve/veya teknik tanımı	Miktar (Adet/Kg/M)	Menşe ülke	Gideceği ülke	Gümrük Kıymeti FOB (\$)	
TOPLAM						
9. GÜMRÜK İDARELERİ						
a) Giriş Gümrük İdaresi			b) Rejimin Sona Ereceği Gümrük İdaresi			
10. DİĞER HUSUSLAR ***			11. TARİH YETKİLİ İMZA VE KAŞE			
12. BU BÖLÜM GÜMRÜK İDARESİNCE DOLDURULACAKTIR						
Talebi değerlendiren gümrük idaresinin görüşü :						
Uygundur () Uygun değildir ()						
					MÜHÜR İMZA KAŞE	

(*) : Eşyanın 8'li veya 12'li GTİP'i yazılacaktır.

(**) : Tebliğin 14 üncü maddesinde belirtilen işleme faaliyetlerinden hangisine tabi tutulacağı bent numarası da belirtilmek suretiyle yazılacaktır.

(***) : Eğer varsa, gümrük idaresi için önemli olabilecek her türlü bilgi yazılacaktır.

ÖZGEÇMİŞ

KİMLİK BİLGİLERİ

TC Kimlik No : 37354180270

Adı Soyadı : Didem YALÇINKAYA

Doğum Yeri : Altındağ

Doğum Tarihi : 07.04.1988

E-posta : didemyalcinkaya7@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lise : Denizli Pamukkale Eğitim Vakfı Lisesi

Lisans : Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi İng. İşletme Bölümü

İŞ DENEYİMİ : Serbest Muhasebeci Mali Müşavir